

MASTEROPPGAVE

«Hvorfor er det så vanskelig for deg å bare si hva du tenker?». En litterær analyse av *Natt på Frognerbadet* i lys av livsmestringsperspektivet.

«Why is it so hard for you to just say what you think?». A literary analysis of *Night at Frognerbadet* in the light of the life mastery perspective.

Synne Nyland Fredriksen

Masteroppgave i norsk GLU 5-10 (MGUNO550)

Institutt for språk, litteratur, matematikk og tolkning

Veileder: Åse Høyvoll Kallestad

Innleveringsdato: 16.05.2022

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker hvordan ungdommer kan erfare livsmestring ut fra et skjønnlitterært verk, nærmere bestemt Sverre Henmo sin ungdomsroman *Natt på Frognerbadet*. Boken handler om Simon som går sisteåret på en ungdomsskole i Oslo. Da han var liten, opplevde familien en husbrann der faren hans mistet livet. Simon på sin side fikk et stort brannsårl på overkroppen, som preger han den dag i dag. Boken speiler og representerer vanlige problemstillinger som ungdom i dag må stå ovenfor, samtidig som vi i møte med Simon, blir vitne til hvordan synet på egen kropp gjør enkelte hendelser og situasjoner mer problematiske for ham.

Teoridelen baserer seg hovedsakelig på Martha Nussbaum og Louise Rosenblatt, og deres syn på hvordan estetikken har evnen til å aktivisere både sanser og følelser. Deler av teoridelen innebærer psykologisk teori, fordi leseren får en bredere forståelse av Simon sin atferd og følelser. Min masteroppgave retter derfor søkelyset mot Simons håndtering av de ulike problemstillingene, da han gjennom boken øver seg på å gi uttrykk for egne følelser, sammen med det å håndtere motgang og medgang.

Analysedelen tar for seg hvordan et dårlig selvbilde og synet på seg selv, kan påvirke livet i negativ forstand. I tillegg vil leseren få innsikt i hvor viktig et godt forhold til seg selv er for å kunne ha en god relasjon med andre. *Natt på Frognerbadet* kan være en øvingsarena og en kilde til livsmestring, fordi romanen åpner for identifikasjon og bevissthet ovenfor andres livssituasjoner. Dette kan i neste omgang føre til et utvidet perspektiv, både ovenfor deg selv og andre.

Abstract

This master's thesis examines how young people can experience life mastery based on a work of fiction, more specifically Sverre Henmo's youth novel *Night at Frognerbadet*. The book is about Simon who is in his final year at an upper secondary school in Oslo. When he was little, the family experienced a fire, in which his father also lost his life. Simon, on the other hand, suffered a large burn on his upper body, which still affects him today. The book reflects and represents common issues that young people today must face. The reader will in meeting with Simon witness how the view of his own body makes certain situations more problematic for him.

The theory part is mainly based on Martha Nussbaum and Louise Rosenblatt, and their thoughts on how aesthetic reading can activate both senses and emotions. Parts of the theory involve psychological theory because the reader gets a broader understanding of Simons actions, and especially his feelings. My master's thesis will therefore focus on Simon's handling of the various issues, as he practices throughout the book to express his own feelings, along with dealing with adversity and success.

This master's thesis gives insight into how a damage self-image and view of oneself can affect life in a negative sense. In addition, you get an insight into how important a good relationship is to yourself, and your relationship with others. *Night at Frognerbadet* can be a rehearsal arena and a source of life mastery because the novel opens for identification and awareness of other people's life situations. This in turn can lead to an expanded perspective, both towards yourself and others.

Forord

Når jeg nå skriver forordene til min masteroppgave, symboliserer det slutten på en epoke i livet. Mine fem år på Høgskulen på Vestlandet har vært spennende, lærerike og utfordrende, men det beste av alt - nye bekjentskap og venner for livet. Takk for lange lunsjpauser og gode samtaler. Uten dere hadde ikke studietiden vært den samme. Når jeg nå er ferdig med studietiden ønsker jeg å rette en spesiell takk til de som har hjulpet meg med å komme i mål:

Jeg vil rette en takk til min romkamerat og bestevenn, Oda Sofie. Takk for at du har vært der for meg og støttet meg gjennom studietiden og gitt meg ubegrenset med latterkramper. En stor takk går også til min støttende familie, som alltid har troa på meg, uansett.

En siste og størst takk går til min veileder, Åse Høyvoll Kallestad, takk for gode og konstruktive tilbakemeldinger. Lærerike veiledningstimer og oppløftende ord. Tusen takk! En liten oppmerksomhet går også til min biveileder, Per Arne Michelsen, for nyttige tilbakemeldinger.

Synne Nyland Fredriksen

Bergen, 16. mai 2022

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
Forord	4
1.0 Innledning	8
<i>1.1 Bakgrunn, tema og problemstilling</i>	8
1.1.1 Livsmestring i skolen.....	9
1.1.2 Oppgavens materiale.....	9
1.1.3 Norskfagets muligheter.....	10
<i>1.2 Ståsted og avgrensing</i>	12
<i>1.3 Teoretisk grunnlag og oppgavens oppbygging</i>	13
2.0 Teori	15
<i>2.1 Estetisk danning gjennom skjønnlitteratur</i>	15
2.1.1 Skjønnlitteraturens betydning for relasjoner og relasjonsbygging	17
2.1.2 Skjønnlitteratur og følelser	19
2.1.3 Skjønnlitteraturens betydning for empati.....	21
2.1.4 Identitetsutvikling gjennom skjønnlitteratur	22
<i>2.2 Affektiv narratologi</i>	23
<i>2.3 Et psykologisk teoriperspektiv</i>	24
2.3.1 Traumer, vonde følelser, selvbilde og skam	25
2.3.2 Mentaliseringsevne	26
3.0 Litterær analyse som metode	28
<i>3.1 Karakteranalyse</i>	29
3.1.1 Karakterer, karakterisering og symboler.....	30
4.0 Litterær analyse av Natt på Frognerbadet	32
<i>4.1 Fortellerstemmen i Natt på Frognerbadet</i>	32
4.1.1 Selvbilde og sårbarhet.....	35
4.1.2 Tanker	38
4.1.3 Å lære av erfaringer	39
4.1.4 Et håp om begjær og kjærlighet	41

<i>4.2 Relasjoner og sosiale fellesskap</i>	43
4.2.1 Indre konflikter og gruppepress	44
4.2.2 Uventede følelser	46
4.2.3 Verbalt og non-verbalt språk.....	49
4.2.4 Perspektivbevissthet.....	50
<i>4.3 Frognerbadet</i>	51
4.3.1 Stupetårnet som symbol.....	54
4.3.2 Andres blikk og egen identitet	56
5.0 Avsluttende refleksjoner	59
5.1 I møte med Simon	59
5.2 En danningsreise	61
5.2.1 Indre anerkjennelse	61
5.2.2 Følelser på godt og vondt.....	62
5.3 Natt på Frognerbadet – en kilde til livsmestring?	64
Kilder	66

«Any insight or clarification the youth derives from the literary work will grow out of its relevance to certain facets of his emotional or intellectual nature» (Rosenblatt, 1995, s. 174).

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn, tema og problemstilling

Det er ingen hemmelighet at ungdomstiden blir sett på som en tid for utprøving, utforskning og en tid der en kan kjenne på uvante og nye følelser. Ungdomstiden kan for mange være spennende, pirrende og fylt av nysgjerrighet, men enkelte vil også oppleve den som vanskelig – i større eller mindre grad. På bakgrunn av dette ønsker jeg å undersøke hvilke innganger som kan hjelpe unge mennesker til å takle ungdomstiden på en optimal måte, samtidig som de forbereder seg på fremtiden. Valget falt på skjønnlitteratur og dens unike mulighet til å gi en større og bredere forståelse av verden, mennesker rundt og ikke minst deg selv. I møte med skjønnlitteraturen får leseren en ekstraordinær mulighet til å møte «den andre», der en kan leve seg inn i en annens verden. Sammen med andres virkelighet får leseren tilgang til andres tanker, drømmer, gleder, håpløshet og problemer.

Tittelen på denne masteroppgaven: «Hvorfor er det så vanskelig for deg å bare si hva du tenker?» (Henmo, 2008, s. 204), er hentet fra Simon, en fiktiv karakter i ungdomsromanen *Natt på Frognerbadet*. Da Simon var to år gammel, mistet han faren sin i en husbrann. Brannen påførte Simon et stort brannsår på overkroppen, noe som tærer på selvbildet og selvtilliten. Gjennom livet vil de aller fleste møte på motgang som kan forstyrre god livskvalitet, og enkelte vil møte på utfordringer som vil være umulige å gjøre noe med. *Natt på Frognerbadet* tematiserer større og mindre ungdomsutfordringer, som i et livsmestringsperspektiv er grunnleggende å erfare.

Barn og unge tilbringer store deler av livet på skolen. Skolen som sted blir derfor en viktig arena til å utarbeide kunnskap, forståelse og erfaring om livet. Denne tankegangen er lik formidlingen i Opplæringsloven, som fastslår: «Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og felleskap i samfunnet» (Kunnskapsdepartementet, 1998). Den nye lærerplanen LK20 presenterer et nytt satsingsområde, det overordna temaet Folkehelse og livsmestring. Målet med satsningsområde er å hjelpe barn og unge med å håndtere livet på en best mulig måte. I tråd med opplæringsloven og skolens nye satsingsområde har jeg utarbeidet problemstillingen:

Hvordan kan ungdomsromanen *Natt på Frognerbadet* gi unge lesere erfaring med å mestre livet?

1.1.1 Livsmestring i skolen

Rapporter viser at majoriteten av norsk ungdom generelt har god fysisk og psykisk helse, men det har likevel vært en oppgang av unge som melder inn om psykiske helseplager de siste årene. I tidsperioden fra 2012-2019 viser rapporter en markant økning av symptomer knyttet til depressive følelser og bekymringer. I rapportene nevnes det blant annet at relativt mange sliter med håpløshet, tristhet og anspenhet (Bakken, 2019, i Uthus, 2020, s. 27). Det økende problemet knyttet til psykiske helseplager signaliserer hvordan samfunnet må være årvåke for å snu trenden. Ungdommer skal oppleve en meningsfylt hverdag og god livskvalitet. Det er med andre ord helt avgjørende å sette livsmestring i skolen på dagsorden.

I 2020 trådte Folkehelse og livsmestring i kraft i hele skolens virksomhet. Folkehelse og livsmestring skal inngå i alle læreplaner, hvor temaene er en helt sentral del av innholdet i fagene. Temaet skal bidra med forståelse for blant annet hvilke faktorer som kan fremme god livskvalitet, og mestring av eget liv. Aktuelle områder innenfor livsmestring er håndtering av dine egne og andres tanker og følelser, og betydningen av mellommenneskelige relasjoner. Verdivalg og betydningen av mening i livet, er også temaer som hører innunder livsmestringsperspektivet (Utdanningsdirektoratet, 2017). OECD (2015) vektlegger viktigheten av barns sosiale og emosjonelle dyktighet som kan: «(...) generelt sett være med å ruste barn til å lykkes i utdanning og oppvekst, og gi dem evne til å fungere godt med andre, og gi dem utholdenhet og pågangsmot» (NOU, 2020:2). Skolen er derfor en viktig arena for å utvikle mellommenneskelige egenskaper hos barn og unge mennesker. I min masteroppgave fremheves spesielt håndtering av tanker og følelser – både dine egne og andres. Samtidig som studien vektlegger viktigheten av mellommenneskelige relasjoner, da dette er tett knyttet opp til den norskfaglige delen av Folkehelse og livsmestring.

1.1.2 Oppgavens materiale

I utvelgelsen av oppgavens materiale var ett av kriteriene mine realistisk ungdomsproblematikk. Jeg ønsket en bok som tematiserer viktige problemstillinger for ungdom på en realistisk måte. Hovedmateriale til denne studien falt derfor på Sverre Henmo (2008) sin *Natt på Frognerbadet*. Romanen kaster lys over temaer som knyttes opp mot den norskfaglige delen av livsmestring. Det er særlig uttrykkelse av egne følelser, tanker og erfaringer, samt betydning for egne relasjoner og sosiale fellesskap (Utdanningsdirektoratet, 2019). Slettan (2020 s. 30) hevder blant annet identitetsøking og livsmestring er temaer som ungdomsromaner vektlegger. Utsagnet støtter også Backe-Wiig & Linhart (2012) sine funn.

De hevder nemlig grubling over hvem man er, hvor man hører til, samt kompliserte menneskelige relasjoner og eksistensiell undring er temaer som ofte forekommer i en ungdomsroman (s. 208). Ungdomsromanen *Natt på Frognerbadet* simulerer viktige problemstillinger ungdommer står ovenfor, og gjennom den utvalgte romanen kan ungdommen få en bredere forståelse innenfor livsmestringsperspektivet.

Natt på Frognerbadet handler om 16 år gamle Simon som går siste året på en ungdomsskole i Oslo. Sammen med Simon møter vi vennegjengen hans, og vi blir også kjent med Petra, en jente Simon forelsker seg i. Da Simon var to år gammel, døde faren hans i en brann, som i tillegg skulle gi Simon store brannskader på kroppen. Dette påvirker hans selvbilde og selvtillit, spesielt når det kommer til jenter og bading i offentligheten. En kveld sniker vennegjengen seg inn på Frognerbadet for å bade, en situasjon Simon føler seg ukomfortabel i med tanke på brannsåret. På Frognerbadet møter han imidlertid Petra, en jente litt utenom det vanlige, med skallet hode, er medlem av Natur og ungdom og spiller fiolin. Kompisene mener Simon fortjener bedre. Flere av situasjonene og hendelsene Simon opplever får han til å reflektere over hvem han er, hvem han vil være og hans nåværende relasjoner og nye relasjoner. Gjennom boken kan man følge Simon på en dannelsesreise der vi ser en tydelig utvikling i hans tankegang og handlingsmønstre.

Det er gjennom Simons refleksjoner og tanker at leseren opplever hans verden. Tormodsdatter og Slettan (2020, s. 38) hevder perspektivet så godt som alltid ligger hos hovedpersonen i ungdomsromaner. I møte med *Natt på Frognerbadet* blir vi kjent med hovedpersonen gjennom en jeg-forteller, som samsvarer med Tormodsdatter og Slettan sitt utsagn. Språket i *Natt på Frognerbadet* gir et ungdommelig uttrykk, der Simons tanker og refleksjoner kommer frem. Simon sin indre stemme veksler mellom humor og ironi, samtidig som leseren blir vitne til triste tanker om sorg, komplekser og det å føle på å ikke passe inn. Leserens erfaringer med andre ord små og store utfordringer gjennom Simon sitt perspektiv. Etter endt lesing vil forhåpentligvis leseren sitte igjen med ny innsikt som medfører en dypere forståelse innenfor livsmestringsperspektivet.

1.1.3 Norskfagets muligheter

Norskfaget er uten sammenligning det største faget i skolen, noe som forteller oss om fagets betydning i opplæringssammenheng. Kunnskapen og ferdighetene unge mennesker får med seg fra opplæringen i norskfaget, kan derfor være avgjørende viktig for både individet og

samfunnet (Hamre, 2017, s. 13). Jeg vil i denne studien sette søkelys på den norskfaglige delen av Folkehelse og livsmestring, og ifølge læreplanen tar norskfaget tak i teamet på følgende måte:

I norskfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg skriftlig og muntlig. Dette gir elevene grunnlag for å kunne gi uttrykk for egne følelser, tanker og erfaringer, noe som er viktig for å håndtere relasjoner og delta i et sosialt fellesskap. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa kan både bekrefte og utfordre elevenes selvbilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling og livsmestring (Utdanningsdirektoratet, 2019).

Den norskfaglige delen av Folkehelse og livsmestring setter viktige temaer på dagsorden for ungdommer. Jeg ønsker derfor å undersøke om skjønnlitteratur har den evnen til å utvikle erfaring som er essensielt for unge mennesker å erfare. Gjennom møter med tekstlandskap får elevene en unik mulighet til å bli kjent med en «annen verden», noe som kommer frem som ett av dannelsesmålene i norskfaget:

Lesing som grunnleggande ferdigheit handlar både om å meistre avkodinga og om å forstå kva ein les. Dette kan ein forstå som både eit reiskapsmål og eit dannelsesmål. Elevane skal lære å bruke lesing som reiskap for å kunne ta seg fram i eit mangfaldig tekstlandskap, men dei skal også møte «den andre» gjennom litteraturen, og dei skal kunne tolke, reflektere og vurdere tekstar kritisk – noko som ein kan forstå som dannelsesmål (Utdanningsdirektoratet, 2021).

Lesing er en viktig del av norskfaget, der blant annet skjønnlitteratur skal gi elevene mulighet til refleksjon over sentrale verdier (Utdanningsdirektoratet, 2019). Røskeland og Kallestad (2020) mener skjønnlitteratur kan ha betydning for blant annet leserens liv og virkelighetsforståelse (s. 17). Skjønnlitteraturen åpner dører for å møte «den andre», og leseren får ny innsikt i andre menneskers liv, samtidig som de blir kjent med en annen verden enn den selv kjenner til. I møte med litterære karakterer kan det oppstå identifikasjon hos leseren, hvilket kan gi en dypere forståelse for andre mennesker. Skjønnlitteratur kan derfor anses som en øvingsarena til å utvikle en bredere virkelighetsforståelse, gjennom andres virkelighet. En slik erfaring kan gi innsikt i menneskers ulikheter, og skjønnlitteratur kan på den måten være kilde til utvikling av bredere virkelighetsforståelse hos leseren.

I norsk skolekontekst er danning nevnt i opplæringslovens formålsparagraf §1-1. Paragrafen peker på hvordan skolen skal møte elevene med respekt og tillit, samtidig gi utfordringer som

skal fremme danning og lærelyst (Kunnskapsdepartementet, 2017). I den nye læreplanen LK20, tydeliggjøres skolens ansvar for elevenes danning i kapitlet «*prinsipper for læring, utvikling og danning*»:

Skolen har både et dannelsoppdrag og utdanningsoppdrag. De henger sammen og er gjensidig avhengig av hverandre. Prinsippene for arbeid med læring, utvikling og danning skal hjelpe skolene til å løse dette doble oppdraget. Grunnopplæringen er en viktig del av en livslang dannelsprosess som har enkeltmenneskets frihet, selvstendighet, ansvarlighet og medmenneskelighet som mål. Opplæringen skal gi elevene et godt grunnlag for å forstå seg selv, andre og verden, og for å gjøre gode valg i livet (Utdanningsdirektoratet, 2017).

Skaftun (2009) på sin side peker på hvis en ser skolens dannelsmål knyttet opp til litteraturundervisningen, er ikke skjønnlitteratur nødvendigvis nyttig i og for seg, men det er likevel kompatibelt hvis en knytter det opp mot skolen som øvingsrom for livet (s. 17).

Skaftun hevder videre:

Innholdsmessig rommer skjønnlitterære tekster komprimert erfaring fra livet og perspektiver på tema og fenomener som kan være viktige, aktuelle og akutte for samfunn og individ på ett eller annet tidspunkt i livet. I et slikt perspektiv representerer skjønnlitteraturen en kunnskapsbank som har en verdi hvis vi anerkjenner skolens langsiktige dannelsmål (Skaftun, 2009, s. 17).

Skjønnlitteratur i utdanningen åpner muligheter til å opparbeide seg en kunnskapsbank, som videre kan anvendes i det virkelige liv. En slik erfaring kan gjøre elevene bedre rustet for livets utfordringer gjennom en langsiktig dannelsprosess i skolen. Helgesen (2021) peker på enkeltmenneske og hvordan vi er omgitt av store sosiale krefter og kan derfor ikke betraktes isolert fra vår sosiale og kulturelle kontekst (s. 252). Videre poengterer han hvordan faget ikke kan tolkes dithen at alle mennesker skal kunne ta fullt og helt ansvar for sin egen lykke (Helgesen, 2021, s. 252). Nærmere bestemt bør livsmestring i skolen ikke bli sett på som bare et individuelt prosjekt, da enkeltmennesker blir påvirket av ytre sosiale og kulturelle faktorer.

1.2 Ståsted og avgrensing

Folkehelse og livsmestring ble som nevnt, en del av den nye læreplanen LK20. Ettersom temaet er nytt vil det også for masterstudenter være et spennende tema å skrive om og utforske. Våren 2021 var det en rekke andre studenter som i likhet med meg undersøkte ulike litterære verk opp mot livsmestringsperspektivet. Flere studenter la blant annet vekt på

følelsenes betydning i skjønnlitterære verk for barn og hvordan psykiske utfordringer blir fremstilt i ulike ungdomsromaner. Min masteroppgave vil i større grad vektlegge hvordan elever kan erfare små og store utfordringer gjennom en ungdomsroman som setter søkelys på identitet, kjærlighet og selvbilde. Jeg ser også på håndtering av nye relasjoner der en må snakke høyt om nye og ukjente følelser som oppstår. I tillegg skildrer *Natt på Frognerbadet* utfordringer en ikke får gjort noe med. En slik erfaring vil være grunnleggende for ungdommer å erfare og reflektere rundt. Min masteroppgave kan ses i lys av Sælebakke (2018) sine tanker om livsmestring. Hun hevder det overordna tema livsmestring bygger på selvfølelse og selvverd. Man skal altså føle seg god nok som den man er (s. 27). Simon sin indre stemme tar leseren med på en reflekterende dannelsesreise der han jobber for å akseptere seg selv, som er grunnleggende å erfare i et livsmestringsperspektiv.

1.3 Teoretisk grunnlag og oppgavens oppbygging

I denne studien belyser jeg hvordan elevene kan erfare livsmestring på det individuelle stadiet, samtidig som jeg kaster lys over livsmestringsperspektivet gjennom et sosialt plan. Fordi jeg har valgt en tekstintern analyse betyr det ifølge Andersen mfl. (2012) at analysen kun tar utgangspunkt i selve teksten og er løsrevet fra andre «utenfor-tekstlige» påvirkninger, eksempel andres meninger eller reaksjoner (s. 19). Likevel beveger jeg meg mot en tekstekstern tilnærming, som vil si at analysen blir påvirket av utenfor-tekstlige aspekter (Andersen mfl., 2012, s. 19). Etersom jeg analyserer *Natt på Frognerbadet* i tråd med livsmestringsperspektivet, kan man derfor si at analysen i stor grad er tekstintern, men likevel påvirket av utenfor-tekstlige faktorer.

Min teoridel fokuserer på Louise Rosenblatt (1995) sin *Literature as exploration*, der hun er spesielt opptatt av betydningen skjønnlitteratur har for individets følelser. Verket hennes er opprinnelig fra 1938, men relevansen og innholdet er vel så viktig i dag, som det var da. Rosenblatt retter søkelyset mot den skjønnlitteraturens bidrag til å møte «den andre», og hvordan individet kan få en bredere og større forståelse for andre mennesker rundt en selv. Sammen med Rosenblatt danner Martha Nussbaums (2016) teori om «den narrative forestillingsevne» et vesentlig grunnlag for masteroppgaven min. Nussbaum (2016) er særlig opptatt av hvordan skjønnlitteratur har den unike evnen til å utvikle empati gjennom identifikasjon og ikke-identifikasjon i møte med ikke-perfekte karakterer (s. 167). Sammen med Rosenblatt og Nussbaum deler jeg Rita Felski (2008) sine tanker fra boken *Uses of*

Literature. Felski ser nærmere på affektbasert litteraturundervisning, som tar for seg følelsesmessige responser og utforsking av følelsene.

I analysedelen vil jeg sammen med litteraturteori bruke studier av atferd og mentale prosesser, også kalt psykologistudier. Ved hjelp av Normann-Eide (2020) og Håkonsen (2015) vil jeg gi et bilde av Simon som karakter, og hjelp til å forstå hans atferdsmønster. I tillegg kan teoriene hjelpe med å forstå hva følelser, tanker og erfaringer handler om, noe som er viktige begreper i min masteroppgave. Først vil jeg presentere relevant teori, deretter analyserer jeg utvalgte deler av *Natt på Frognerbadet* som setter søkelys på livsmestringsperspektivet. Videre drøfter jeg om *Natt på Frognerbadet* kan gi unge mennesker erfaringer om livsmestring. Avslutningsvis deler jeg mine viktigste funn.

2.0 Teori

2.1 Estetisk danning gjennom skjønnlitteratur

Begrepet *estetisk danning* handler om skjønnlitteraturens evne til innflytelse på leserens liv, virkelighetsforståelse, holdninger, identitet og danning i et overordnet perspektiv. Gjennom litteratur som bryter med forventninger og utfordrer vante forestillinger, kan det skje en bevisstgjøring hos leseren om hvordan disse forestillingene ser ut og hvilke holdninger de frembringer (Kallestad & Røskeland, 2020, s. 17). Dersom lesingen skal virke dannende, må leser øve seg opp til å reflektere over sine egne erfaringer under litteraturlesingen. Det er nettopp dette litteraturundervisningen kan bidra med. Estetisk danning er det som skjer gjennom en kontinuerlig veksling mellom litteraturens innhold, leserens kunnskaper og leserens opplevelse i møte med tekstene (Kallestad & Røskeland, 2020, s. 14). I møte med litteraturen får leseren en enestående mulighet til å se andres perspektiver og erfaringer som kan forårsake en bevisstgjøring hos leseren. En slik bevisstgjøring kan igjen virke dannende på individet.

Leseren vil gjennom møte med litteraturen, som meningssøkende og som tolkende vesen, alltid forsøke å forstå. De gode leseopplevelsene er nødvendigvis ikke synonymt med å abstrahere en mening ut fra teksten, eller selve målet med lesingen. Søkingen etter forståelse og mening henger tett sammen med den estetiske erfaringen av teksten, der form og innhold ikke kan skilles stort fra hverandre. Estetisk danning skjer altså ved alle sidene av leseprosessen (Røskeland & Kallestad, 2020, s. 18). Skjønnlitteratur åpner for verdener der vi får tilgang til andres følelser, livssituasjoner, tanker og erfaringer. Vi utvider gjennom andres perspektiver vår verdensorientering og vår forståelse av andre mennesker gjennom den estetiske erfaringen som oppnås gjennom skjønnlitteratur.

Litteraturteoretiker Louise Rosenblatt (1995) viser til begrepene *estetisk* og *efferent lesing*. Efferent lesing skjer når leseren henter ut informasjon til praktisk bruk, eksempel fra en bruksanvisning. Estetisk lesing handler om selve opplevelsen av å lese et skjønnlitterært verk. Hun mener skjønnlitteratur gir en enda mer utfyllende og fullstendig opplevelse av menneskers impulser og behov. Gjennom skjønnlitteraturens estetiske opplevelse frigjør individet seg fra virkelighetens irrelevanser og frustrasjoner (s. 33). I møte med *Natt på Frognerbadet* vil leserens fokus være på den estetiske siden, da målet er å oppleve verket på et sanselig plan, samtidig erfare og reflektere over møte med andre mennesker og impulser.

Den estetiske danningen tar for seg hvordan leseren må «leve gjennom» tekstens hendelser og situasjoner:

The transaction with any text stirs up both referential and affective aspects of consciousness, and the proportion of attention given to these will determine where the reading will fall on a continuum from predominantly efferent to predominantly aesthetic. An aesthetic purpose will require the reader to direct more attention to the affective aspects. From the mixture of sensations, feelings, images, and ideas is structured the experience that constitutes the story or poem or play (Rosenblatt, 1995, s. 33).

Hvis leseopplevelsen skal falle på den estetiske siden, avhenger det av hvilken grad oppmerksomheten til leseren er rettet mot de affektive aspektene. Når sanser og følelser hos leseren vekkes, kan det medføre en utvidet forståelse hos individet, som videre kan virke dannende på individet. Leserens må altså gjennom møtet med teksten legge sin egen bevissthet ved de affektive aspektene, ettersom målet skal være selve opplevelsen og sanselige inntrykk.

Samtidig som Rosenblatt (1995) presenterer estetisk lesing, peker hun på transaksjonsteorien, som tar for seg koblingen mellom leseren og teksten. Koblingen til det skjønnlitterære verket vil i starten være forankret i et personlig utgangspunkt. Leserens forstår teksten med utgangspunkt i egne erfaringer og personlig språk (s. 25). Videre vektlegger hun skjønnlitteraturens mulighet til å utvide ens verdensorientering, forankret i leserens evne til å bevege seg fra det personlige ståstedet og inn i den skjønnlitterære verden. Rosenblatt hevder dermed:

First we can always move from our personal responses and interpretations back to the text. What in the text justifies our response? This is what scientist would call our control, the means of avoiding arbitrary and irrelevant interpretations (Rosenblatt, 1995, s. 268).

Leseren beveger seg altså fra sitt eget perspektiv og inn i teksten, en slik aktivitet kan hos leseren skape ny innsikt. Selv om Rosenblatt peker på hvordan leseren først forstår en tekst med sitt personlige utgangspunkt, mener hun likevel det er viktig å ikke bli værende i sitt personlige ståsted. Når leseren beveger seg fra sitt personlige perspektiv og inn i teksten, vil, ifølge Rosenblatt, leseren unngå irrelevante tolkninger av verket.

Hans-Georg Gadamer er en pioner innenfor forståelse og fortolkning (Andersen, 2012, s. 16).

Gadamer fremmer hvordan: (...) kunsten er det som taler mest umiddelbart til oss og ånder av en fortrolighet som griper hele vårt vesen (..) (Gadamer, 2001, s. 137). Gadamer mener at når en bli eksponert for kunst må man: «(...) integrere den fullstendig i helheten av ens verdensorientering og ens egen selvforståelse (...)» (Gadamer, 2001, s.142). Den estetiske erfaringen vil derfor forandre den som gjør denne erfaringen, og verket har derfor en slik *dannende funksjon* som har betydning for ens «verdensorientering». Det estetiske erfarer vi altså gjennom å sanse, oppleve og forstå, vi forstår ikke bare meningsinnholdet, men erfarer også formen som kan skape det som kalles for «meningsoverskudd» (Gadamer, 2001, s. 142-143). Gjennom leserens tolkningsprosess av verket kan det altså skje en endring, som gjør at leseren sitter igjen med ny kunnskap og innsikt, både ovenfor seg selv og andre. Andersen (2012) peker på hvordan den *hermeneutiske sirkel* veksler leseren mellom helhet og enkeltdeler, og tilbake til helheten, noe som gjør at fortolkningen utvikles. Den hermeneutiske fortolkningsprosessen kan forstås som en endeløs forandringsskapende sirkelbevegelse mellom verk og fortolker. Gjennom fortolkninger og refleksjon over verkets handling, vil den estetiske erfaringen påvirke og utvikle den enkelte (Andersen, 2012 s. 15). Den hermeneutiske sirkel kan dermed ses i lys av Rosenblatt sin transaksjonsteori, der leseren kontinuerlig beveger seg fra sitt eget ståsted og inn i teksten. På den måten henter leseren ut grunnleggende informasjon for utvidelse av selvet.

2.1.1 Skjønnlitteraturens betydning for relasjoner og relasjonsbygging

Gjennom det overordna tema livsmestring skal eleven erfare å kunne gi uttrykk for egne følelser, tanker og erfaringer, noe som er viktig for å håndtere relasjoner og delta i et sosialt fellesskap. I et teoretisk perspektiv fremhever Håkonsen (2015, s. 183) hvordan sosiale relasjoner fra fødselen av er svært viktig i menneskers liv. I likhet med Håkonsen vektlegger Rosenblatt (1995) viktigheten av relasjoner og sosiale fellesskap:

In a turbulent age, our schools and colleges must prepare the student to meet unprecedented and unpredictable problems. He needs to understand himself; he needs to work out harmonious relationship with other people. He must achieve a philosophy, an inner center from which to view in perspective the shifting society about him; he will influence for good or ill its future development (Rosenblatt, 1995, s. 3).

Nærmere forklart hevder Rosenblatt en forståelse av seg selv er grunnleggende for å håndtere relasjoner og sosiale fellesskap. Et større perspektiv på verden rundt deg, kan bidra til positiv

utvikling på individet. Likedan vektlegger hun viktigheten av gode relasjoner, og setter søkelyset på hvordan skjønnlitteratur kan bidra til høyere sosial innsikt:

The crux of the matter is that the text embodies verbal stimuli toward a special kind of intense and ordered experience – sensuous, intellectual, emotional – out of which social insights may arise (Rosenblatt, 1995, s. 31).

Leseren vil dermed oppleve litterære erfaringer som både er sanselige, intellektuelle og av emosjonell art. Gjennom en slik erfaring kan leseren oppnå økt innsikt om andre mennesker. En slik innsikt kan videre knyttes opp mot håndtering av relasjoner og evne til å kunne delta i et sosialt felleskap. En viktig forutsetning for påvirkning gjennom skjønnlitteratur er ifølge Rosenblatt (1995) leserens sinnstilstand. Hvor mottakelig leseren er for teksten, vil også påvirke meningen og verdien leseren henter ut fra verket (s. 35). Rosenblatt sine synspunkter om innlevelse og sinnstilstand kan videreføres til Stoltenberg (2020) sine tanker om gjenkjennelse. Hvis oppmerksomheten hos leseren skal vekkes, vil det være grunnleggende for leseren å kjenne på identifikasjon. Hvilke temaer det utvalgte verket bringer med seg, vil ha noe å si for leserens innlevelse og oppmerksomhet rettet mot verket (s. 54). Det er med andre ord viktig for leseren å oppleve en form for gjenkjennelse, ettersom riktig sinnstilstand er avgjørende for å hente ut verdi og mening fra verket. *Natt på Frognerbadet* inviterer til realistisk ungdomsproblematikk, og forhåpentligvis vil ungdomsromanen vekke innlevelse og identifikasjon, som videre kan bidra til en dypere forståelse for sosial innsikt og relasjoner.

Rosenblatt (1995) hevder estetisk lesing kan gi leseren innsikt, som videre kan anvendes i det virkelige liv. Estetisk lesing involverer både intellektet og følelsene på en måte som kan overføres til livet. Dette medfører at den litterære opplevelsen gir en unik mulighet for leseren til å utvikle reflekterende tenking innenfor situasjoner der ulike følelser blir aktivert. Gjennom innsikten som er oppnådd gjennom skjønnlitteratur, kan individet i det virkelige liv tenke over egne holdninger og hvordan en selv opptrer (s. 260). Den norskfaglige delen av livsmestringsperspektivet fokuserer nettopp på det Rosenblatt legger frem om hvordan skjønnlitteratur kan hjelpe en med å kunne forstå seg selv, andre og viktigheten av mellommenneskelige relasjoner. Et annet viktig aspekt med relasjoner handler om å få mest mulig ut av de relasjonene du selv har og hvilke relasjoner som gir deg glede. En slik erfaring kan ses i sammenheng med hvilke faktorer som kan bidra med et meningsfullt liv:

Literary experiences may help to fasten his emotions on new and happier types of relationships or on the images of new and more socially valuable satisfaction to be derived from life. Thus he may acquire the sympathy and insight, the critical attitudes, and the sense of human values needed for his creation of new ideals and new personal goals (Rosenblatt, 1995, s. 161-162).

Skjønnlitteratur kan være en bidragsyter til bedre forståelse og innsikt i dine egne relasjoner og hva de gir, og hva de betyr for deg som individ. Gjennom innsikt i andres – ulykkelige og lykkelige relasjoner – kan det gjennom ny kunnskap sette i gang en reflekterende prosess hos leseren, som videre kan anvendes til sitt eget liv. Fikse (2020) peker nemlig på hvordan ulike forskere fremmer hvordan gode relasjoner blant annet gir økt grunnlag for meningsfullhet, som igjen kan medføre bedre livskvalitet (s. 69). Ettersom skjønnlitteratur har den muligheten til å gi leseren større og bredere forståelse for relasjoner, kan det sette i gang viktige refleksjoner. Sett i lys av livsmestringsperspektivet kan leseren reflekterer over hvilke relasjoner som for dem kan bidra til bedre livskvalitet, og hva slike relasjoner innebærer. *Natt på Frognerbadet* tematiserer flere ulike relasjoner, som for unge lesere kan være viktig å erfare.

2.1.2 Skjønnlitteratur og følelser

Den norskfaglige delen av livsmestring fokuseres blant annet på hvordan elevene skal kunne gi uttrykk for sine egne følelser, tanker og erfaringer. Slik kunnskap hos elevene er grunnleggende for å kunne håndtere relasjoner og delta i et sosialt felleskap. Normann-Eide (2020) skriver i sin bok at følelser aldri har vært mer i vinden enn det er nå og påpeker at vi er mer bevisste på betydningen følelsene har for vårt liv, våre lidelser, velvære og hvilke beslutninger vi tar (s. 5). Følelser har altså en stor plass i menneskers liv, noen ganger bevisst og andre ganger ubevisst. Rosenblatt (1995) fremmer skjønnlitteraturens bidrag til å både få kjennskap til- og utløp for følelser:

In its simplest term, literature may offer us an emotional outlet. It may enable us to exercise our senses more intensely and more fully than otherwise have time or opportunity to. Through literature we may enjoy the beauty or the grandeur of nature and the exotic splendor of scenes in far distant lands (Rosenblatt, 1995, s. 36).

Litteraturen gir oss langt flere opplevelser enn vi ellers hadde fått, og vi kan derfor se på det som en utvidet opplevelse eller erfaring. Normann-Eide (2020) peker på hvordan følelser kan komme på avveie, eller vise seg med vrangsidene ut, og det kan føre til forvirring og

selvdestruktive handlinger og tanker (s. 6). Skjønnlitteratur har nemlig den muligheten til å utvikle rasjonell tenking hos individet, når følelsene kommer på avveie:

The literary experience may provide the emotional tension and conflicting attitudes out of which spring the kind of thinking that can later be assimilated into actual behavior. The emotional character of the student's response to literature offers an opportunity to develop the ability *to think rationally within an emotionally colored context* (Rosenblatt, 1995, s. 217).

Leseren får i møte med skjønnlitteraturen mulighet til å oppleve følelsesmessig spenning. En slik erfaring kan for leseren bidra til større forståelse for egne følelser, som videre vil være grunnleggende i en emosjonelt preget kontekst. Det er med andre ord elementært med kunnskap rundt egne følelser i forbindelse med rasjonell tenking. En slik opplevelse kan ses i tråd med Rita Felski (2008), og hennes tanker om affektiv litteraturteori. Felski er en sentral skikkelse innenfor affektiv litteraturteori, og i boken *Uses of literature* fremmer hun:

Nor is psychoanalysis, with its built-in machinery of diagnosis and causal explanation, especially well suited for fine-grained descriptions of the affective attachments and cognitive reorientations that characterize the experience of reading a book or watching a film (Felski, 2008, s. 11).

Leseren tilegner seg med andre ord en affektiv tilknytning og en kognitiv reorientering ved opplevelsen av å lese en bok eller se en film. Gjennom livet vil en i stor grad kjenne på mange ulike følelser og enkelte ganger vil en også få behov for å uttrykke hva en kjenner på. Ifølge Normann-Eide (2020) kan bevisstgjøring på egne følelser fremme bedre livskvalitet og tilstedeværelse. Det er viktig å kjenne seg som et helt menneske, der en tar sine egne refleksjoner og opplevelser på alvor (s. 6). Nærmere bestemt er det viktig at elever i skolen erfarer hvilken betydning følelser har, og hvor viktig bevissthet rundt egne følelser er.

Felski (2008) peker på hvordan litteratur har evnen til å endre vår forståelse av oss selv og verden, samtidig som den kan forårsake en positiv effekt på psyken vår (s. 16). Sivertsen (2022) på sin side hevder affektteoretiske lesninger kan bidra til identifikasjon gjennom den litterære stemmen. En slik form for lesing kan dermed gi leseren en bedre og mer fokusert forståelse for og mestring av egne følelser (s. 4). Gjennom affektbasert litteraturundervisning vil følelsesmessige responser stå sentralt, og det er følelsen(e) som skal utforskes. Den affektbaserte litteraturundervisningen skal bidra til å skape følelsesmessig engasjement i teksten, samt bidra til selvrefleksjon og selvinnsett hos eleven (Felski, 2008, s. 32). Gjennom

Natt på Frognerbadet blir leseren i møte med Simon sin indre fortellerstemme vitne til flere følelser. Leseren kan derfor gjennom innlevelse og affektteoretisk lesing utvikle en grundigere forståelse av følelser og hva de innebærer. I analysedelen ser jeg nærmere på hvilke følelser Simon kjenner på, og hvilken betydning en slik erfaring for leseren kan i lys av livsmestringsperspektivet. Denne studien tar ikke i hovedsak for seg didaktiske innfallsvinkler, men affektteoretisk basert litteraturundervisning kan være til hjelp til bedre forståelse rundt egne følelser, som i et livmestringsperspektiv er elementært.

2.1.3 Skjønnlitteraturens betydning for empati

I likhet med Rosenblatt har filosofen Martha Nussbaum (2016) tanker om hvordan skjønnlitteratur kan virke dannende på individet. Nussbaum (2016) presenterer *Den narrative forestillingsevne*, verket tar for seg tanken om skjønnlitteraturens bidrag til å utvikle gode samfunnsborgere. Særlig vektlegger hun skjønnlitteraturens evne til å fremme medlidenhet ovenfor andre:

Medlidenhet fordrer enda en ting: en bevissthet om at man selv er sårbar for ulykke. For å møte andre med medlidenhet, må jeg være villig til å tenke at denne lidende personen kunne ha vært meg. Og dét er det ikke særlig sannsynlig at jeg gjør hvis jeg er overbevist om at jeg er hevet over den gemene hop og ikke kan rammes av elendighet (Nussbaum, 2016, s. 32).

Skjønnlitteraturen kan med andre ord framprovosere medlidenhet ovenfor andre mennesker, betinget i at du selv må være bevisst på at du som menneske kan rammes av elendighet, på lik linje med karakterene du møter i verket. Likedan peker Nussbaum (2016, s. 26) på litteraturens særegne bidrag til å gi mennesker evnen til å foreta vurderinger som kan og bør komme til uttrykk i valgene en samfunnsborger tar. Spesielt fremhever hun litteraturens bidrag til empatisk utvikling:

(...) gir oss muligheten til å se hvordan omstendighetene former livet til mennesker som har noen av de samme forhåpninger og livsprosjekter som oss selv, og vi ser at omstendighetene ikke bare er bestemmende for menneskers handlingsrom, men også for deres forventninger og ønsker, deres håp og frykt (Nussbaum, 2016, s. 29).

Leseren vil gjennom identifikasjon med de skjønnlitterære karakterene bli kjent med deres utfordringer og livssituasjoner. Gjennom en slik narrativ forestillingsevne kan leseren erfare,

samtidig reflektere over mennesker som er i lik eller tilnærmet samme livssituasjon. Ved lesing av skjønnlitteratur vil det også forekomme tilfeller der identifikasjon ikke skjer, som Nussbaum (2016) peker på er en kilde til forståelse i seg selv. En slik opplevelse kan bringe med seg en overføringsverdi, nettopp fordi den fiktive karakterens liv er så virkelighetsfjernt for leseren (s. 34). Selv om *Natt på Frognerbadet* inviterer til realistisk ungdomsproblematikk, vil det kunne være tilfeller der det ikke forekommer identifikasjon hos leseren. Som Nussbaum forklarer, kan det likevel være en kilde og øvingsarena til økt innsikt om andre mennesker.

2.1.4 Identitetsutvikling gjennom skjønnlitteratur

Den norskfaglige delen av livsmestring vektlegger skjønnlitteratur som bidragsyter i barn og unges identitetsutvikling (Utdanningsdirektoratet, 2019). Ordet identitet er et omdiskutert begrep, og kan derfor forstås på ulike måter. Ifølge Knud Illeris (2013) er identitet knyttet til egen opplevelse av seg selv, samtidig som begrepet tar for seg opplevelsen av hvordan andre oppfatter deg. Han vektlegger også viktigheten av å føle seg som den samme i enhver situasjon (s. 64-65). Begrepet identitetsutvikling kan dermed forstås som en prosess der individet bearbeider en forståelse av seg selv, og på sikt vil oppfattes annerledes av mennesker rundt deg, forhåpentligvis i en positiv forstand.

Som nevnt tidligere, viser Rosenblatt (1995) til hvordan ny innsikt kan virke dannende på individet, som støtter opp om Penne (2001) sine tanker om identitetsutvikling. Penne (2001) hevder gjennom ny informasjon og innsikt - kan leserens identitet bli utfordret - noe som igjen kan bidra til en utviklingsprosess hos leseren. Med andre ord blir leseren kjent med andre, for så å bli kjent med seg selv (s. 231-232). Skjønnlitteratur har altså en mulighet til å bidra til elevenes identitetsutvikling, fordi en bredere forståelse om andre mennesker kan både bekrefte og utfordre deres identitet. Stoltenberg (2020) støtter opp om Penne og poengterer skjønnlitteraturens evner, og erklærer hvordan den kan gi næring og vekst – både på det indre og ytre plan. Gjennom skjønnlitteratur kan leseren leve seg inn i ulike handlingsalternativer, væremåter og andre identiteter, som kan bidra til en utvidelsesprosess hos leseren (s. 198). Nærmere bestemt kan skjønnlitteratur være en arena for personlig vekst og identitetsutvikling hos individet. I møte med *Natt på Frognerbadet* får leseren en unik mulighet til å oppleve en «annen verden» gjennom Simon sine øyne. Leseren får dermed en anledning til å erfare ny innsikt om andre, som videre kan bidra til individets identitetsutvikling.

2.2 Affektiv narratologi

Nussbaum (2016) sin *Narrative forestillingsevne* fremmer hvordan sympati og identifikasjon kan vekkes gjennom skjønnlitteratur. Leseren øver sin narrative forestillingsevne ved å få øye på andres motiver, holdninger og prosjekter. Slik som Andersen (2016) peker på kan fortelleren være et emosjonelt subjekt, i likhet med den emosjonelle leseren som responderer på det fortalte (s. 232). I samsvar med Nussbaum retter Alan Palmer og Lisa Zunshine søkelyset mot forståelsen av andre individer:

The way in which we attempt to make sense of fictional narratives is similar to the way in which we try to make sense of other people. They argue that we understand narratives by understanding the minds of the characters and narrators, that is their intentions and motivations (Andersen, 2016, s. 227).

De kognitive narratologene Palmer og Zunshine peker på hvordan vi gjennom narrativer forsøker å forstå karakterens tanker, motivasjoner og intensjoner, i likhet med hvordan vi i virkeligheten prøver å forstå andre mennesker. I møte med *Natt på Frognerbadet* kan leseren gjennom Simon sin fortellerstemme, prøve å forstå, tolke og reflektere over hans tanker og handlinger. Lesing kan dermed iverksette en bredere forståelse ovenfor andre individer.

I forlengelse av Palmer og Zunshine sine synspunkter, vil jeg se nærmere på Andersen (2016) sitt redskap innenfor affektiv narratologi. Rom -og tids-elementer er en viktig del å undersøke i en analyse (s. 227). Videre hevder Andersen (2016) hvordan konkrete steder hos enkelte mennesker kan oppleves ekstra sårbare eller spesielle, noe som hos individet kan fremkalle subjektive følelser (s. 227-228). Andersen (2016, s. 52) viser til hvordan det romlige aspektet i affektiv narratologi spesielt spiller en rolle. Gjennom fortellinger vil det ofte være spesifikke steder som er «emosjonelt kodet». På bakgrunn av det blir fortellingen tilføyet en viss stemning (s. 52). Det er viktig å påpeke hvordan det emosjonelle rommet kan både være konkrete steder og plasser der de litterære figurene faktisk befinner seg, til nasjonale eller kulturelle rom preget av «narrative emosjoner» (Andersen, 2016, s. 227-228). Affektive rom er altså steder som i fortellingen bærer preg av sinnsstemninger med forventninger og følelser knyttet til stedet. Ifølge Andersen (2016) vil det emosjonelle rommet og kodingen som utspiller seg i verket, bli farget av hvilke mennesker som oppholder seg der (s. 228). I min analysedel vil det være interessant å se nærmere på lokaliteten Frognerbadet, og hvilke følelser det bestemte stedet frembringer hos Simon.

Kjærlighetsrelasjonen mellom Petra og Simon utgjør en stor del av handlingen i *Natt på Frognerbadet*. Petra spiller en helt sentral rolle i lys av hvilke følelser Simon kjenner på. Jeg vil derfor se nærmere på det Andersen (2016) kaller for *emosjonell(e) triggerfigur(er)* (s. 55). Petra er i *Natt på Frognerbadet* en birolle som nevnes ofte, som ifølge Andersen (2016, s. 55) er et tegn på at karakteren står for en viktig rolle i den affektive narratologien. Triggerfigurer i fortellinger opererer som en «temperaturmåler», som med andre ord vil si en person som bestemmer tekstens emosjonelle ladning (Andersen, 2016, s. 55-56). Petra blir i *Natt på Frognerbadet* bikarakteren som har størst innflytelse på Simon sine følelser og det er spesielt gjennom hennes fokaliseringsinstans leseren får informasjon om Simon sin oppførsel. Andersen (2016) peker på hvordan triggerfiguren dermed fungerer som en speilskikkelse for leseren (s. 56). I analysedelen vil jeg se nærmere på hvilken rolle Petra har i henhold til Simon og hans følelser ovenfor seg selv og andre.

Som følge av at leseren blir ført gjennom Simon sine tanker, blir leseren også vitne til hvilke følelser han kjenner på og hva de trigges av. Andersen (2026) peker på enda et interessant fenomen knyttet til affektiv narratologi, nemlig impulsilder for emosjonell reaksjon (s. 231). Videre vektlegges det hvordan slike impulsilder gir leseren en dypere forståelse av karakteren. En slik forståelse blir dermed en kilde til informasjon (Andersen, 2016, s. 131). I analysedelen vil jeg se nærmere på Simon sine reaksjoner og impulsilder, som er et interessant innslag i lys av livsmestringsperspektivet. Andersen (2016) utdyper hvordan impulsilder og emosjonelle reaksjoner hos karakterer er kulturelt betinget (s. 231), som for Simon sin del handler om arret på overkroppen, og tapet av en «idealkropp». I forlengelse av impulsbegrepet vil det være hensiktsmessig å se nærmere på ulike typer impulser. Andersen (2016) skiller mellom indre og ytre impuls. Ytre impulser leder til en fysisk reaksjon, men indre impulser er styrt av emosjonelle reaksjoner av indre karakter (s. 90). Jeg vil dermed i analysedelen se nærmere på hvilke impulser og emosjoner som hos Simon dukker opp og hvilke kunnskaper leseren gjennom han og fokalobjektene kan erfare.

2.3 Et psykologisk teoriperspektiv

I møte med *Natt på Frognerbadet* blir leseren gjennom Simons tanker vitne til ulike følelser og reaksjoner. Av den grunn vil det derfor være hensiktsmessig å se nærmere Simon som karakter, gjennom et psykologisk teoriperspektiv. I tillegg tar jeg for meg begrepet

mentaliseringssevne, da dette er grunnleggende innenfor livsmestringsperspektivet.

2.3.1 Traumer, vonde følelser, selvbilde og skam

Ifølge Håkonsen (2015) er en *traumatisk krise* noe som er utløst av en ytre begivenhet, eksempel en ulykke. En slik ulykke kan oppleves truende for individets integritet (s. 255).

Etter tid vil traume for mange mennesker ikke oppleves dominerende for individets oppmerksomhet eller stjele all psykisk energi, men vil det alltid være en internalisert del av deres liv (Håkonsen, 2015, s. 257). Sammen med brannen fikk Simon et arr han synes det til tider er vanskelig å leve med. Man kan se på det som et *tap* av en «vanlig» kropp.

Lesing av skjønnlitteratur kan både bekrefte og utfordre elevenes selvbilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling og livsmestring (Utdanningsdirektoratet, 2019). Det vil derfor være hensiktsmessig å se nærmere på hva begrepet selvbilde innebærer, da dette er tett knyttet opp mot Simon sine tanker og atferdsmønster. Håkonsen (2015) peker på hvordan selvbilde handler om hvordan vi vurderer oss selv. Måten vi beskriver oss selv på kan være av negativ eller positiv art. Et positivt selvbilde vil ha heldige konsekvenser når det kommer til relasjonsbygging, verdsettelse av andre og følelsen av å løse oppgaver bedre enn andre (s. 184). Jeg vil i analysedelen se nærmere på hvordan Simon oppfatter seg selv, og hvordan han omtaler seg selv. Håkonsen (2015) viser hvordan menneskets selvbilde kan utvikle seg både positivt og negativt gjennom erfaringer vi gjør gjennom livet (s. 184). Selvbildet vårt presenterer altså følelsen av verdi og måten vi selv vurderer oss selv. Simon på sin side har gjennom livet gått gjennom vonde erfaringer, som kan ha hatt en negativ påvirkning på hans selvbilde. I min analysedel presenterer jeg begrepet selvfølelse, som ifølge Håkonsen (2015) handler om hvilket forhold et menneske har til seg selv. Mennesker med god selvfølelse kjenner og aksepterer både positive og negative følelser, da glede og tristhet er en del av det å være menneske.

Det vil også være hensiktsmessig å se på følelser han kjenner på når det gjelder kroppen og arret på overkroppen. Ifølge Gilbert (1998) har mennesker en tendens til å skamme seg over en rekke ting, blant annet utseende, kropp, familiebakgrunn, ferdigheter og prestasjonsnivå. Skam hos personer inntreffer når en ikke klarer å leve opp til egne indre eller ytre forventninger. Dette er svært tydelige kjennetegn til hvordan Simon føler det rundt sin egen kropp, siden han aldri viser seg i bar overkropp, unntatt med moren og de nærmeste kompisene. Når skammen hos mennesker inntreffer, er det vanlig å se ned i bakken og unngå andre mennesker. Å leve med

skam kan ifølge Håkonsen (2015) oppleves for mennesker som svært vanskelig, og skam kan framprovosere ensomhet, tomhet og fremmedgjorthet. Mennesker har behov for å føle seg bra og oppleve mestring (s. 328). Fordi skam som inntreffer hos mennesker kan være svært belastende, er det derfor i et livsmestringsperspektiv viktig å ta det på alvor. Et liv uten skam, kan bidra til at mennesket får bedre livskvalitet.

På den andre siden, kan man oppleve hvordan følelser ikke alltid opptrer hensiktsmessig. Ifølge Normann- Eide (2020) har følelser evnen til å skyggelegge våre behov og tappe oss for energi og vitalitet. I tillegg kan følelser skape avstand og gjøre oss sårbare. Hvis en person kjenner på for mye følelser, kan det være overveldende, smertefullt og kaotisk. Følelser kan dermed være skadelige og ødeleggende for en person (s. 6). Fordi følelser er et så grunnleggende element hos mennesket, er det derfor viktig å ta det på alvor slik at en får mulighet til å oppleve drivkraft, livsglede og motivasjon.

2.3.2 Mentaliseringsevne

I den overordnede delen av læreplanen er mentalisering ett av målene, da det blir beskrevet som vesentlig egenskap for opplevelse av empati og vennskap (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Mentaliseringsevne er ifølge Normann- Eide (2020) et begrep som tilhører det psykologiske feltet og knyttes opp mot enkeltindividets refleksjonsevne til å blant annet forstå andre menneskers mentale tilstand. Hun fremhever viktigheten av forståelse for andres følelser og kunnskap som kan være ulike våre egne, som også er grunnleggende for vår sosial kompetanse (s. 43). Nærmere bestemt er mentalisering et begrep som kort oppsummert handler om å forstå seg selv og andre. Det vil altså si: «(...) en indre mental tilstand, som er lik, men også forskjellig fra vår egen indre tilstand» (Normann-Eide, 2020, s. 43). En slik inngang til andre mennesker kan ses i lys av Nussbaum sine tanker om den narrative forestillingsevne, og hvordan vi gjennom en narrativ innlevelse utvider vår opplevelse av andre. Et utvidelsesperspektiv gjennom skjønnlitteratur kan medføre bedre mentaliseringsevne hos individet. Den narrative forestillingsevnen som skjer gjennom lesing og estetisk opplevelse i møte med litteraturen er derfor nært beslektet med vår mentaliseringsevne.

Normann-Eide (2020) mener ens egen mentaliseringsevne ofte henger sammen med evnen til nysgjerrighet og en utforskende innstilling til både egne og andres følelser. For at vi som mennesker skal være bedre rustet til forståelse av komplekse sosiale samspill, samt fungere

stabil i nære relasjoner er god mentaliseringsevne grunnleggende. Vi vil bli bedre til å se andres perspektiver og dermed mer fleksible i våre reaksjonsmønstre. God mentaliseringsevne er også en avgjørende faktor for håndtering av egne og andres følelser på en god måte, inkludert å kunne regulere egne følelser av hensyn til andre (s. 43-44). Skjønnlitteraturens nytteverdi kan derfor anses som utvikling av gode samfunnsborgere med empati ovenfor medmenneskene rundt seg. Gjennom den estetiske lesingen får enkeltindividet en mulighet til å være en nysgjerrig og utforskende leser som stimulerer sin refleksjonsevne, som kan føre til en bredere forståelse for både deg selv og andre.

3.0 Litterær analyse som metode

For å svare på problemstillingen har jeg valgt å benytte meg av litterær analyse som metode. En litterær analyse ikke er én enhetlig metode, men den må tilpasses tekst, innfallsvinkel og forskernes teoretiske orientering. Litterære tekster er forskjellige, og det er i stor grad problemstillingen som vil påvirke litteraturforskerens håndtering av material (Kallestad & Røskeland, 2020, s. 45-46). Når en tekst analyseres, studerer vi den grundig for å kunne forklare, beskrive og forstå det utvalgte materiale. Å analysere betyr generelt å plukke fra hverandre en helhet, for så å studere enkeltdelene. Dette skal hjelpe oss til kunne forstå den helhetlige teksten bedre, i tillegg til at den kan gi oss et utfyllende bilde av sammenhengen teksten står i, og hva teksten kan «bety» i lys av tilnærmingen vi har valgt (Kallestad & Røskeland, 2020, s. 47). En tekstanalyse kan gjennomføres mer eller mindre *tekstintert*, i en autonom tekstlesning. Tolkningen vil dermed kun påvirkes av det som er manifestert i teksten. En tekstanalyse vil aldri fullt være helt tekstintern. Når vi i en analyse plukker fra hverandre bestanddelene, vil delene bli meningsbærende dels på grunn av assosiasjoner til meningssystemene utenfor teksten (Andersen, mfl., 2012, s. 24). Med andre ord vil jeg i lys av min problemstilling velge ut elementene som kan analyseres i tråd med livsmestringsperspektivet.

Som nevnt innledningsvis, inviterer *Natt på Frognerbadet* til en tekstintern tekstanalyse, som også vil preges av meningssystemene utenfor teksten. Ettersom problemstillingen knytter seg til LK20 sitt overordnede tema, Folkehelse og livsmestring, vil analysen i stor grad bli påvirket av en didaktisk innfallsvinkel til det valgte temaet. Kallestad og Røskeland (2020) konstaterer hvordan utvalgte sitater og tekstdeler kommenteres underveis i analysen. Dette er for å sikre om påstandene i den litterære teksten har belegg i seg (s. 47-48). I mitt arbeid er det analysen som er grunnlaget for masteroppgaven, og det er i analysedelen selve undersøkelsen av problemstillingen vil ligge. Kallestad og Røskeland (2020) peker på hvordan litterær analyse som metode også innebærer tolkning, fordi man skal forstå teksten bedre. Tolkningen i analysen vil altså innebære å beskrive eller peke på tekstelementer, og reflektere over hvordan de fungerer i en sammenheng (s. 48). Gjennom analysedelen er det viktig at jeg får et selvstendig forhold til teksten, samtidig betyr det ikke at jeg kan legge en hvilken som helst subjektiv mening i den. Ettersom individer leser forskjellig, understreker Markussen (2020) hvordan leseren likevel er forpliktet til tekstens egne ord og sammensetninger (s. 250). Nærmere bestemt vil min konklusjon påvirkes av egen

forforståelse, samt nye erfaringer som hentes gjennom arbeid med *Natt på Frognerbadet*, i lys av min problemstilling.

3.1 Karakteranalyse

Fordi jeg skal undersøke hvordan elever kan erfare livsmestring ut fra *Natt på Frognerbadet*, vil den litterære analysen i stor grad være forankret i Simon som karakter. Min analysedel vil derfor innebære en karakteranalyse. Gaasland (1999) presenterer viktige innvendinger det er verdt å merke seg i en karakteranalyse. Han påpeker hvordan jeg-fortelleren har naturlige begrensninger til informasjon om de karakterene han omgås. Det er altså varierende hvor rik jeg-fortelleren er på informasjon (s. 96). Fordi *Natt på Frognerbadet* er en jeg-forteller, har Simon lite innsikt i karakterene rundt han, med mindre de uttrykker det de føler, som ifølge Gaasland (1999, s. 96) også er en kilde til informasjon. På en annen side er det viktig å bemerke seg hvor selektive karakterene er i utvelgelsen av hvilke hendelser som utspiller seg i fortellingen. Dette blir ifølge Gaasland (1999) en indirekte metode for karakteristikk (s. 97). I denne studien vil en slik kilde til informasjon om karakterene rundt være grunnleggende for min analysedel. Gaasland (1999) vektlegger hvordan talehandlinger og tankemønstre kan avslører vesentlig med informasjon om karakterene. Han påpeker hvordan bilder kan forbreides og forvenges, alt etter de andre karakterenes beretninger og karakteristikk (s. 97). I min masteroppgave blir karakteranalyse et viktig hjelpemiddel til å undersøke hvilken rolle Simon kan ha for erfaring av livsmestring i lys av *Natt på Frognerbadet*.

Littearturforsker Gerard Genette (1980) fremhever viktige perspektiver i en fortelling, nemlig fokaliseringsbegrepet. Fokaliseringsbegrepet tar for seg synsvinkelen fortellingen blir presentert gjennom. Videre hevder han hvordan fokalisering blir en kilde til informasjon, forankret i fortellerens synspunkt, oppfatning og kunnskap (s. 161). Sett i lys av *Natt på Frognerbadet* vil fokaliseringsinstansen bestemmes av Simon, siden han er en jeg-forteller. Dette støtter opp om Genette (1980, s. 161) sine tanker om hva intern fokalisering dreier seg om. Ved intern fokalisering peker Genette på hvordan elementene i handlingen blir filtrert gjennom en intern forteller. Informasjonen i *Natt på Frognerbadet* blir begrenset og filtrert gjennom Simon, da han velger fokaliseringsinstansene. I *Natt på Frognerbadet* er fokaliseringsinstansene grunnleggende for utforskning av hvordan romanen kan bidra til elevenes livsmestring, nettopp fordi vi får et bredere perspektiv på hvilken påvirkningskraft andre mennesker rundt har.

3.1.1 Karakterer, karakterisering og symboler

Jeg vil, som nevnt, undersøke komponentene i teksten som knytter seg opp mot problemstillingen. I min analyse undersøker jeg karakterene, og hvordan det går an å erfare livsmestring ut fra deres rolle. Jakob Lothe (2003) gir en definisjon på hva karakterisering dreier seg om. Han skiller mellom *direkte definisjon* og *indirekte presentasjon*. Direkte definisjon innebærer hvordan en person blir karakterisert på en direkte måte, eksempel ved bruk av adjektiv eller abstrakte substantiv. Overbevisningen til karakterdefinisjonene vil være varierende, men den vil som regel være størst når fortelleren fremstår som autoritativ eller allvitende (s. 121). Den indirekte presentasjonen tar i all hovedsak for seg å vise til, dramatisere eller eksemplifisere et gitt personlighetstrekk, heller enn å nevne det eksplisitt. Den indirekte karakteriseringen kan deles opp i flere grupper, med blant annet handling, tale, ytre kjennetegn og miljø (s. 122). Indirekte presentasjon gjennom handling kjennetegnes gjennom enkelthandlinger eller repeterende handlinger. Den personkarakteriserende effekten i enkelthandlinger og repeterende handlinger er nært bundet til måten handlingene blir presentert på (Lothe, 2003, s. 123). Karakterisering gjennom tale tar for seg det en person tenker eller sier. Dette skjer ofte gjennom dialoger, direkte diskurs eller fri indirekte diskurs. Personer blir ofte karakterisert gjennom ytre kjennetegn ved en tolkning eller presentasjon, av fortelleren eller en annen person i teksten. Den siste indirekte karakteriseringen kan skje gjennom miljøskildringer, der omgivelsene kan være med på å karakterisere en person indirekte (s. 124). Som nevnt, leses *Natt på Frognerbadet* gjennom Simon i en førstepersonsforteller. Kallestad (2020) peker på hvordan Simon gjennom fokalisering lar andre få mulighet til å påvirke hans holdninger og refleksjoner (s. 83). Det vil derfor være hensiktsmessig å se nærmere på hvilken påvirkningskraft fokaliseringsinstansene i *Natt på Frognerbadet* har.

Karakterene i litterære fortellinger skildres ofte gjennom deres personlige konflikter. Det er vanlig å skille mellom *ytre konflikt*, *indre konflikt* og *en* konflikt mellom individ og samfunn. Den indre konflikten til litterære figurer er ofte forankret i psykologiske kompleks (Andersen, 2012, s. 43). Den indre konflikten til Simon vil være hensiktsmessig å se nærmere på, da det er noe som forårsaker utfordringer knyttet til relasjoner og sosiale fellesskap. Det vil også være nyttig å se nærmere på ytre konflikter Simon står ovenfor, spesielt i sine relasjoner knyttet til Petra og kompisgjengen. Konfliktene som blir skissert i *Natt på Frognerbadet*, kan for den unge leseren bidra med viktige erfaringer. Livet byr ofte på konflikter, og en slik

innsikt kan medføre en større kunnskapsbank – i møte med dine egne indre- og ytre konflikter.

I en karakteranalyse vil det være hensiktsmessig å se på deres utvikling. I fortellinger skiller vi ofte mellom «flate» og «runde» figurer. Runde karakterer er sammensatte, komplekse og mangfoldige. Et viktig aspekt ved en rund figur, er ofte det affektive eller emosjonelle aspektet. De verken tenker eller føler på samme måte gjennom hele fortellingen, de har altså det som kalles for en *dynamisk* karakter. Gjennom fortellingen vil dermed karakteren gjennomgå en utvikling og fremstå som annerledes mot slutten (Andersen, 2019, s. 39-40). Gjennom livsmestringsfaget i skolen skal elevene oppleve identitetsutvikling. Det vil derfor i analysedelen være hensiktsmessig å undersøke Simon sin utvikling gjennom romanen og hvilken utvikling han har gjennomgått i møte med *Natt på Frognerbadet*.

Gjennom Simon sine tanker blir leseren vitne til hvordan hans forståelse av verden er, ofte gjennom språklige bilder og sammenligninger. Simons fortellerstemme blir derfor et viktig redskap til å forstå hvordan *Natt på Frognerbadet* kan være en inngang til livsmestring. Språklige bilder eller billedlige uttrykk har det man kan kalle for «overført betydning». Andersen (2019) viser til de to vanligste billedlige uttrykkene nemlig: metaforiske uttrykk som tar for seg likhetsrelasjoner og metonymiske uttrykk, som handler om nærhetsrelasjoner. I en sammenligning har ofte karakteren eller forfatteren tendens til å bruke ordet «som», noe som indikerer at det kommer en sammenligning (s. 123). Man sier altså noe, men mener noe annet, noe som til en viss grad «ligner». Simon på sin side bruker sammenligninger spesielt i møte med uvante følelser, der han prøver å sette ord på dem eller bygge en forståelse rundt følelsene som dukker opp.

4.0 Litterær analyse av *Natt på Frognerbadet*

Ungdomstiden kan for mange oppleves som utfordrende - både i større og mindre grad. Livet kan i tillegg by på utfordringer det vil være umulig å gjøre noe med. Ungdomsromanen *Natt på Frognerbadet* tematiserer vanlig ungdomsproblematikk, samtidig som leseren får et innblikk i hvordan det er å vokse opp med et stort arr på overkroppen, som følger av en brann. Simon møter på sin side ungdomstiden med mange ulike følelser, både i møte med jenter, kompisgjengen og bading på Frognerbadet. I analysedelen undersøker jeg Simon sine tanker, erfaringer og følelser, som i stor grad foregår gjennom en indre fortellerstemme. Selv om Simon har ønsker, drømmer og refleksjonsevne synes han det er vanskelig å uttrykke det han føler og tenker. Leseren blir i møte med *Natt på Frognerbadet* vitne til en personlig utvikling, der han etter hvert begynner å forstå hvorfor det er så viktig å være åpen og tørre å snakke om følelser. Jeg skal derfor i lys av teori og drøfting svare på min problemstilling: Hvordan kan ungdomsromanen *Natt på Frognerbadet* gi unge lesere erfaring med å mestre livet?

Som tidligere nevnt, retter jeg søkelyset mot den norskfaglige delen av livsmestringsfaget. I min analyse vil derfor fokuset vendes mot det å kunne gi uttrykk for egne tanker, erfaringer og følelser, og hvilken betydning det har for mellommenneskelige relasjoner og egen livskvalitet. I tillegg vil jeg se nærmere på utviklingen av selvbildet, da dette er et svært sentralt tema i livsmestringsperspektivet.

4.1 Fortellerstemmen i *Natt på Frognerbadet*

I metodekapitlet belyste jeg hvordan tankemønster og talehandlinger er grunnleggende for å avdekke informasjon om karakterene. Likedan kastet jeg lys over hvilken grad fokalobjektene bidrar til påvirkning av fortellerstemmen og hans oppfatning av det som skjer rundt. I *Natt på Frognerbadet* møter vi Simon, en jeg-forteller, og det er ved hjelp av hans tanker og sanser vi blir ført gjennom fortellingen. Ifølge Andersen (2012) dreier det seg altså om en personal forteller (s. 48). Personer og hendelser blir dermed sett fra Simons perspektiv, men fokalobjektene rundt han er med på å påvirke hans refleksjoner og hva som opptar han (Kallestad, 2020, s. 88). Ettersom fokaliseringsinstansen er filtrert og utvalgt gjennom Simon, blir de en viktig kilde til informasjon. Fordi det er Simon som velger ut fokalobjektene, får leseren også innblikk i hvordan de rundt påvirker ham emosjonelt. Kallestad (2020) peker på hvordan Simon gjennom handlingsløpet forholder seg spesielt til kompisgjengen, jenter og Petra, og det er disse fokalobjektene som er bidragsytere til hvordan Simon tenker, reflekterer

og til dels hvilke valg Simon tar i romanen (s. 88). Simon sine tanker inneholder i stor grad refleksjoner over Frognerbadet, arret på overkroppen, kjærlighet og jenter. Leseren har full tilgang til Simon sine indre tanker:

På vei gjennom dusjen passerer et par jenter. Brune. Fine. Blanke. De ser på brystkassen og skuldrene til Bengtjohnsen, ansiktet til Amigo, hele Jesper og Frank, og idet jeg passerer med T-skjorte og hånden over den røde huden på overarmen, ser de på hverandre, hever øyebrynene og sier: «Så du dem eller?», som om jeg ikke eksisterer (Henmo, 2008, s. 10).

Det er tydelig hvordan Simon sammenligner seg selv med kompisene gjennom en selvkritisk, indre stemme. Han registrerer hvordan jentene ser på kompisene, hvordan kompisene ser på hverandre, samtidig som han selv føler seg usynlig. Leseren får dermed innblikk i hans syn på seg selv. I metodekapitlet belyste jeg hvordan vi i litterære sammenhenger skiller mellom direkte definisjon og indirekte presentasjon. Direkte presentasjoner er mer oppsummerende, ofte ved hjelp av adjektiv eller abstrakte substantiv. I møte med den selvkritiske stemmen til Simon gir han leserne indirekte presentasjon om seg selv, som ifølge Lothe (2003, s. 121) innebærer en presentasjon ved hjelp av ulike personlighetstrekk. Karakterens hovedtrekk blir dermed fremstilt gjennom dramatisering, heller enn å nevne karaktertrekkene eksplisitt:

Og jeg skulle ønske at når jeg først ikke kan stupe og ikke er glad i høyder, kunne jeg i det minste vært en tjukkas som tar bomba og får jenter til å le, i stedet for å være en fyr i skyggene med et brannsårl over halve overkroppen (Henmo, 2008, s. 32).

Fortellerstemmen fører oss inn i Simon sin forståelse av «å være i skyggen», altså en følelse av å ikke blir verdsatt av de rundt seg. Fordi vi får muligheten til å se og møte Simon «innenfra», peker Stoltenberg (2020) hvordan slik innsikt i skjønnlitteratur kan bidra til forståelse for egne og andres følelser, fordi man blir kjent med andres indre tilstander (s. 33). Fortellerteknikken i *Natt på Frognerbadet* kan derfor anses som et viktig bidrag til å belyse livsmestringsperspektivet, fordi leseren får innsikt i andres tanker, samtidig som en selv får mulighet til å forstå sin egen indre tilstand.

Leseren får gjennom den indre stemmen til Simon innblikk i hvordan han tenker og føler seg i samhandling med andre karakterer. Av den grunn ønsker jeg å se nærmere på hvordan Simon opptrer i ulike situasjoner. Andersen (2019) peker på hvordan enkelte karakterer har tendens til å forandre seg gradvis gjennom handlingen. Slike karakterer blir omtalt som «runde

karakterer». Den runde karakteren kan ofte fremstå som sammensatt, kompleks og mangfoldig, samtidig som de ikke representerer tydelige verdier og ideer gjennom hele fortellingen. De har det Andersen kaller for en *dynamisk* karakter (s. 37- 38). I lys av Andersen (2019, s. 38) kan man trekke en konklusjon om at Simon er en «rund karakter» med dynamiske trekk. Simon opplever gjennom fortellingen motstridende tanker og følelser på samme tid:

Men jeg er to mennesker, og det irriterer meg, for samtidig som jeg er helt inne i situasjonen og kjenner alt, hvert hårstrå, hver forhøyning, hver pore med hele meg, står jeg samtidig på utsiden og tenker at nå gjør jeg det. Nå skjer det (Henmo, 2008, s. 65).

Simon avslører sin ambivalens, hvor han tenker motstridende tanker og definerer seg selv som «to mennesker». Et gjennomgående mønster i *Natt på Frognerbadet* er hvordan Simon kan føle ambivalens, det kommer tydelig frem når han gjennom indre tanker og indre monologer reflekterer over ulike følelser. Det er med andre ord ikke alltid følelsene og lysten samsvarer med handlingene eller ordene hans. Dette kommer til syne gjennom en samtale med kompisgjengen:

Ser dere at det ligner på hun derre Petra-dama som henger sammen med Ludvig og gjengen?». Bengtjohnsen holder opp ballen som en pokal. Spinner den på langfingeren og studerer den fra alle kanter. De andre ler. Kneggende. Falskt. Skjærende. Stygt. «Hvorfor er du sammen med henne?» spør frank. «Sikkert fin i senga,» svarer Jesper. «Mulig, men hun lukter vondt. Jeg hadde ikke tatt henne (Henmo, 2008, s. 87).

I sitatet over blir fokalobjektene en viktig kilde til informasjon, spesielt med tanke på hvorfor Simon synes det er vanskelig å være åpen om hans relasjon til Petra. Den indre stemmen til Simon setter ord på hva han føler, og hva han burde gjort:

For jeg burde forsvart henne. Skulle sagt noe om hvor godt hun lukter. Hvor smart hun er. Og morsom. Jeg skulle gjort hva som helst annet enn bare å sitte stille og la dem slenge dritt (Henmo, 2008, s. 88).

Sitatet vitner om at Simon har innsikt og refleksjonsevne, selv om han ikke klarer å uttrykke det han føler og tenker. I møte med Simon får leseren her en mulighet til å stille seg kritisk til hvorfor han ikke sier det han føler til kompisgjengen. Rosenblatt (1995) hevder dermed:

Instead of simply approving or condemning, one might seek to understand. Instead of being based on fixed rules of conduct unconditionally applied to all under all circumstances, judgements should be passed only after the motives of the behavior and the particular circumstances had been understood (Rosenblatt, 1995, s. 222).

Med andre ord må leseren heller enn å dømme, forsøke å forstå karakterens valg og handlinger. Gjennom innlevelse av *Natt på Frognerbadet* kan leseren gjennom Simon få en bredere forståelse av hvorfor han synes det er vanskelig å gi uttrykk for det han tenker og føler. Selv om leseren ikke ser seg enig med Simon om å ikke si noe, kan det likevel medføre ny innsikt om andre mennesker rundt deg. Samtidig som leseren får ny innsikt i andre mennesker, kan det også bidra til forståelse og refleksjonsevne rundt hva du selv hadde gjort i Simon sin situasjon. Både Simon og fokalobjektene blir viktige bidragsytere til forståelse. For det første får leseren mulighet til å forstå, heller enn å dømme Simon. I tillegg får leseren se hvilken påvirkning andre mennesker rundt har gjennom Simons utvelgelse av fokalobjekter. En slik innsikt kan føre til utvidet perspektiv hos leseren, og kan være en bidragsyter til unges livsmestring.

4.1.1 Selvbilde og sårbarhet

En grunnleggende egenskap ved mennesket handler om deres opplevelse av egenverdi. Det er følelsen av blant annet å bli verdsatt som kan danne grunnlaget for menneskets positive syn på seg selv (Håkonsen, 2015, s. 55; Håkonsen, 2015, s. 184). Verdssettelse fra andre individer vil med andre ord kunne være utslagsgivende for en god selvfølelse hos individet. Simon på sin side sliter med det negative synet han har på seg selv, og har derfor et dårlig selvbilde. I møte med Simon får leseren derfor erfare betydningen av verdsettelse over for andre, og viktigheten av at du selv blir verdsatt av menneskene rundt deg. Nussbaum (2016) viser til hvordan barn som utvikler sympati og medlidenhet, har en større kunnskap om hvordan deres egen kraftfulle handlinger påfører andre mennesker smerte. En slik forståelse kan hos individet medføre en genuin interesse for andres menneskers vel og dypere forståelse for egne handlinger ovenfor andre mennesker (s. 203). Gjennom *Natt på Frognerbadet* får leseren mulighet til å erfare hvor viktig verdsettelse og påvirkningen rundt har å si for en positiv utvikling av synet på seg selv. Samtidig kan leseren få en dypere forståelse for egne handlinger, og hvilken kraft de kan ha ovenfor andre mennesker.

Andersen (2019) peker på hvordan litterære figurer ofte kommuniserer implisitt om seg selv, som han eller hun ikke direkte vet han forteller til leseren. Den litterære figuren forteller altså leseren mer om seg selv ved den litterære kommunikasjonsteknikken som blir brukt (s. 77). I møte med fortellerstemmen til Simon blir leseren vitne til et overveiende negativt blikk om seg selv, selv om han ikke direkte sier det. Gjennom Simon sin fortellerstemme får nemlig leseren innsikt i hvordan reaksjonene rundt han har vært med å påføre Simon et dårlig selvbilde. Det er ifølge Håkonsen (2015) omgivelsenes reaksjoner som bygger opp individets selvforståelse. Gjennom hele livet er det menneskene rundt deg som er den viktigste kilden til vår forståelse av selvet (s. 73). Fortellerstemmen til Simon blir derfor en viktig kilde til informasjon hos leseren, en informasjon som kan gi en bredere forståelse av hvordan det kan oppleves å ikke bli verdsatt, og hva det kan gjøre med en persons syn på seg selv.

Skjønnlitteratur kan være en bidragsyter til å både bekrefte og utfordre elevenes selvbilde. I barne- og ungdomsårene er utviklingen av et positivt selvbilde avgjørende for god livskvalitet. Håkonsen (2015) peker på hvordan selvbilde handler om hvordan vi vurderer oss selv, både positiv og negativt. Et positivt selvbilde vil ha heldige konsekvenser blant annet når det gjelder relasjonsbygging (s. 184), som er en viktig del av livsmestringsfaget. Gjennom et leserperspektiv får leseren innblikk i Simon sine tanker om seg selv knyttet til lav egenverdi og en følelse av å ikke være god nok:

Jeg tenker på Frank, som kan skulke fotballtreninger og likevel være på kretslaget, Bengtjohnsen, som tror han er venner med alle, som om han ikke legger merke til andres signaler, bare satser positivt, helt omvendt av meg, som overanalyserer, på Amigo, som gjør fantastiske ting fra tieren uten å mase om det til alt og alle, og på Jesper, som har en uro i seg som jeg ikke skjønner og derfor aldri stoler helt på. Og jeg tenker på hvor heldig jeg er som har dem som venner, for jeg har ingenting å bidra med. Er ingen uten dem (Henmo, 2008, s. 22).

Simon vurderer altså seg selv negativt, der han sammenligner seg selv med andre og deres ytre prestasjoner. Han peker i tillegg på hvordan han mangler bidragsevne. Håkonsen (2015) bruker begrepet sårbarhet, og viser til hvordan det handler om manglende tro på egne evner til å mestre en situasjon. Et spesielt kjennetegn ved sårbare mennesker er at når opplevelsen av sårbarhet fremskyndes, blir den negative tankegangen hos personen ofte sterkere (s. 254). Det kan virke som brannsåret til Simon ofte opptar han når han føler seg nedfor, dette kommer til syne når Petra gjør det slutt med han:

Petra slår opp med en tekstmelding. Hvis det kalles å slå opp. (...). Jeg studerer arret mitt. Det starter litt opp på halsen og ligger over venstre skulder som et teppe. Smeltet plast. Der Frank og de andre har definerte muskler, ligger det hud i smeltete klumper hos meg (Henmo, 2008, s. 156).

Leseren får derfor en indikasjon på hvordan selvbildet og måten han betrakter seg selv på i stor grad er forankret i arret på overkroppen. Det fysiske arret Simon bærer på, er noe han ikke får gjort noe med, noe som også for Simon kan føles ekstra tungt og sårbart. I møte med Simon og hans tanker får leseren mulighet til å erfare hvordan det kan kjønes og oppleves å leve med belastning som påvirker selvbildet i negativ grad. Stoltenberg (2020) fremhever hvilke muligheter en slik beskrivelse av følelser kan bety for leseren. Hun hevder hvordan leseren får mulighet til å gjenkjenne følelser når «(...) formidlingen favner beskrivelser av følelsesmessige tilstander (...)» (Stoltenberg, 2020, s. 60-61). En slik innsikt gir leseren rom for refleksjonsevne, og en forestilling om hvordan slike følelser kjønes i eget sinn. Leseren kan gjennom – den narrative forestillingsevne – leve seg inn i hvordan det kan føles for en ung person å ikke leve opp til en idealkropp. Et slikt innblikk kan medføre en større forståelse for andre, samtidig hvilken betydning en slik situasjon kan prege individer og deres syn på seg selv. *Natt på Frognerbadet* belyser viktige refleksjoner om sårbarhet, selvbilde og hvilken verdi verdsettelse har.

Gjennom lesing av *Natt på Frognerbadet* kan leseren få et innblikk i hvordan Simons indre monologer reflekterer over arret og fremhever ting han ikke kan eller mestrer i like stor grad som kompisgjengen. Leseren erfarer hvordan dette kan påvirke livet i negativ forstand, og hvordan det kan gjøre oss sårbare. Fortellerstemmen blir derfor en viktig informasjonskilde til hvordan det oppleves å være tenåring med et stort arr på overkroppen, samtidig som han føler seg som en gutt i «skyggen». Ifølge Nussbaum (2016, s. 32) kan det hos leseren vekkes medlidenhet ovenfor karakterer som har opplevd smerte eller ulykke. I teorikapitlet pekte jeg på hvordan en slik vekkelse er betinget i at du selv vet eller er klar over at du kan bli rammet av elendighet, som smerte eller ulykke. Medlidenhet gi leseren en klarere bevissthet om sin egen sårbarhet. Leseren kan få en bredere forståelse over hvordan ulykke og smerte, psykisk og fysisk, kan påvirke en persons livskvalitet og selvforståelse. I møte med Simon får leseren anledning til å få et utvidet perspektiv på egen og andres sårbarhet. Sammen med erfaring om sårbarhet, får leseren mulighet til å utvikle empati og medlidenhet for andre som er fundamentalt innenfor livsmestringsperspektivet.

4.1.2 Tanker

Grunnlaget for å kunne håndtere sosiale fellesskap og relasjoner ligger blant annet i å kunne gi uttrykk for egne tanker (Utdanningsdirektoratet, 2019). Fordi hjernen aldri er tom for tanker, vil det også si at hodet huser mange tanker. Mange vil også derfor oppleve at hjernen bærer på tanker av både negativ og positiv art. Ettersom *Natt på Frognerbadet* blir fortalt med en intern forteller, får vi derfor full tilgang til Simon sine indre tanker. I møte med den indre fortellerstemmen blir leseren vitne til en selvkritisk stemme, der Simon stadig påpeker negative sider om seg selv. Leseren får en indikasjon på hvordan de selvkritiske tankene bunnar i hans dårlige selvbilde, der han gir seg selv svært lav egenverdi. Håkonsen (2015) peker på hvordan det hos mennesket kan oppstå problemer når det skjer gjentakelser av negative tanker (s. 316). Positive tanker er altså viktig for mennesket, som støtter opp om Kabat-Zinn (2018) sine innvendinger om tanker. Han hevder at forholdet vi selv har til tankene og følelsene våre, kan være bestemmende for vår livskvalitet og helse (s. 298). Det vil derfor være viktig for elevene å ha et godt forhold til tankene sine, da tanker er noe som skjer kontinuerlig. Leseren får i møte med Simon sine tanker en unik mulighet til å erfare hva et negativt tankemønster er, og hvilke negative konsekvenser det kan forårsake. På Simon sin side forårsaker det et negativt ladet syn på seg selv, som videre kan svekke god livskvalitet.

Skjønnlitteratur har en særegen effekt på leseren når det oppstår identifikasjon: «The vicarious experience offered by literature can have a particularly significant effect when they are related to problems and conflicts intimately involving the reader» (Rosenblatt, 1995, s. 190-191). Når leseren møter en tekst der en selv finner relevans til eget liv, kan dette ha en betydelig effekt på individet. I møte med *Natt på Frognerbadet* blir vanlig ungdomsproblematikk simulert gjennom tankene til Simon, og det kan for mange lesere oppstå identifikasjon. Som nevnt, peker han stadig på hvordan han ikke er god nok, dette kommer også frem når han nevner relasjonen til kompisgjengen:

Man kan si mye om han, men han er aldri flau over vennene sine. Er man på innsiden, er man det hundre prosent. Han stiller opp hvis noen av oss havner i trøbbel, uansett hvem sin feil det var i utgangspunktet. Selv tenker jeg at når noen blir psyko og fyker på folk, fortjener de alt de får de gangene de møter noen som er sterkere enn dem. Det er en av de tingene som gjør meg til en dårlig venn (Henmo, 2008, s. 28).

Enkelte mennesker utvikler i barne- og ungdomsårene et negativt tankemønster, som følger av

negative erfaringer gjort tidligere i livet. Mennesker som opplever negative erfaringer, vil også kunne være mer sårbare for uhensiktsmessige tankemønstre (Beck, 1979). *Natt på Frognerbadet* kan gi leseren rom til å tenke over hvilke tanker hen selv bærer på som ikke burde vært der, og reflektere over om sine egne tanker er kongruente med den ytre delen av deg selv. En slik prosess kan hos leseren føre til egne tanker og refleksjoner om egen livsmestring. Leseren kan få et bredere perspektiv på Simon og hvordan hans forhold er til seg selv. Simon mangler evne til å se seg selv i et større perspektiv utenfra. Leseren kan få inntrykk av at de negative holdningene han har til seg selv ikke gjenspeiler synet de andre i karakterene i boken har på han, spesielt Petra. I lys av livsmestringsperspektivet kan et slikt møte være viktig å erfare, da dette kan sette i gang tankeprosesser hos leseren om de negative tankene om seg selv egentlig samsvarer med virkeligheten.

4.1.3 Å lære av erfaringer

Den norskfaglige delen av livsmestringsfaget vektlegger hvordan elevene skal erfare å gi uttrykk for egne følelser (Utdanningsdirektoratet, 2019). Gjennom livet opplever mennesker ulike erfaringer både på godt og vondt. Håkonsen (2015) peker på hvordan livet justeres etter erfaringer, og ny mening legges til (s. 292). Erfaringer kan både være av negativ og positiv art. Simon har gjennom nesten hele livet håndtert å ha et stort arret på overkroppen, noe han har erfart ikke er like enkelt. I møte med *Natt på Frognerbadet* får leseren et unikt innblikk i Simon sine tanker, der han peker på negative erfaringer knyttet til arret på overkroppen. I møte med den indre fortellerstemmen blir leseren introdusert for negative erfaringer, og leseren får ny innsikt i hvilke negative konsekvenser det har hatt for Simon.

Det kommer tydelig frem i *Natt på Frognerbadet* hvorfor Simon på sin side ønsker å skjule brannsåret: «Men brannsåret er allemannseie. Som om jeg har lyst til å dele det med alle» (Henmo, 2008, s. 157). Erfaringene Simon har hatt er i stor grad knyttet til påminnelser om brannsåret. Håkonsen (2015) hevder at desto mer kunnskap en tilegner seg om andres mistriivsel og ubehag, desto mer tilbøyelig vil man være til å hjelpe den personen. En slik kunnskapsbank om andre mennesker, vil også gjøre oss i bedre stand til å ta riktige vurderinger i ulike situasjoner (s. 210). I lys av hvordan Simon peker på uønsket oppmerksomhet knyttet til arret, kan det medføre en bredere og dypere innsikt i hans erfaringer, samtidig som leseren kan reflektere over hvilke vurderinger hen bør gjøre.

Simon reflekterer stadig over hvordan det er å ha synlige arr på kroppen, og hvor vanskelig det kan være når store deler av ungdomstilværelsen handler om jenter og seksuell utforskning. Leseren får kjennskap til hvordan de ulike erfaringene Simon har opplevd, har påvirket han i negativ grad. Med andre ord får vi mulighet til å møte «den andre» gjennom litteratur. Vår mentaliseringsevne hjelper oss å forstå andres atferd og emosjonelle reaksjoner, og vi vil bli bedre rustet til å se andres perspektiver og dermed opparbeide mer fleksibilitet i våre reaksjonsmønstre. Forståelsen av oss selv og hvordan «historien» om vårt eget liv blir fortalt, kalles for narrativer (White & Epston, 1990). Identiteten til mennesket er forankret i narrative mennesket har om sitt liv:

De skaper en ramme som gir mening til våre erfaringer ved at erfaringene fortolkes inn i og forstås på grunnlag av tidligere opplevelser og erfaringer. Den kognitive rammen som historien representerer, utgjør til sammen menneskets identitet og selvforståelse (...) (Håkonsen, 2015, s. 292).

I møte med Natt på Frognerbadet blir de fortellertekniske virkemidlene en viktig kilde til å vise hvordan Simon sine erfaringer knyttet til arret har påvirket han. Dette kommer tydelig frem når han peker på hvilken vane det er for han:

Jeg river av med klærne på den faste plassen i hjørnet. Har det store håndkleet rundt skuldrene og holder meg langs veggen. Dusjer i hjørnet og er ferdig før de andre kommer inn. Holder håndkleet som kappe rundt meg tilbake til garderoben og får på meg boxer og T-skjorte nesten før de andre har satt seg. Det er bare gammel vane. Både Bengtjohnsen, Frank, Jesper og Amigo har sett meg i bar overkropp så mange ganger at de ikke bryr seg. Men jeg har det i blodet (Henmo, 2008, s. 89).

Simon har gjennom mange episoder erfart hvordan mennesker rundt legger merke til arret på overkroppen. Simon påpeker hvordan «han har det i blodet», som gir leseren en indikasjon på hvilket forhold han har til å vise sin egen kropp. Boken kan hjelpe elever med å relatere seg til lignende opplevelser, både ovenfor seg selv og andre. Sett i lys av transaksjonsteorien til Rosenblatt (1995) vil møte med det skjønnlitterære vil koblingen til teksten i starten være forankret i et personlig utgangspunkt. Gjennom lesingen kan leseren bevege seg fra sitt personlige ståsted og inn i teksten, og tilbake til sitt personlige ståsted, forhåpentligvis med ny kunnskap og erfaring (s. 26). Leseren kan derfor tenke på hvilke erfaringer hen selv har gjort som har påvirket i negativ og positiv grad, og hva dette har hatt å si for sitt eget liv. Selv om leseren ikke direkte klarer å identifisere seg med Simon, kan likevel leseren forstå hvordan

hans erfaringer har påvirket ham, samtidig som leseren undersøker sine egne erfaringer. Dette kan gjøre leseren mer selvbevisst på hva som kan virke belastende for andre og gi grunn til å reflektere over egne erfaringer.

4.1.4 Et håp om begjær og kjærlighet

I forlengelse av undersøkelsen om selvbildet til Simon ønsker jeg å se på hans tanker om kjærlighet og erotikk. Ifølge Håkonsen (2015) kan den seksuelle modningen og utforskning av seksualitet bidra til sterke følelser og sosiale spenninger hos individet (s. 57). Kallestad (2020, s. 91) retter i sin bok søkelyset på hva som opptar Simon sine tanker, nemlig kjærlighet, begjær og tvilen over hvem han kan elske. Dette kommer tidlig frem i boken:

Agnes snur seg mot meg fra pulten på skrå foran min. Hun er helt rund i ansiktet. Kinnene står som blanke epler på hver side av nesa, og håret er én stor, brun krølle. Hvite tenner mellom lepper jeg plutselig får lyst til å kysse. Før hun rekker å blunke, har jeg tenkt at hun elsker meg, har vært hemmelig forelsket i årevis, og at hvis jeg bare spiller kortene mine riktig, vil vi bli kjærester, kline og sannsynligvis pule i løpet av et par dager. Kanskje allerede i storefri (Henmo, 2008, s. 12).

Sitatet vitner om drømmer knyttet til kjærlighet og nærhet, og leseren blir vitne til Simons fantasier. Kallestad (2020) peker på hvordan Simon som forteller har et bevisst forhold til seg selv (s. 88). Dette kommer tydelig frem når Simon reflekterer over hans tanker og drømmer: «Og fremdeles før hun har blunket, tilbakeviser jeg alt sammen med at håret mitt ligger rart (...)» (Henmo, 2008, s. 12). Simon introduserer leseren for kritiske tanker om hvem han kan elske:

Det er små svetteperler i hårfestet hennes, og plutselig ser hun rett på meg. Ikke som lærer, men som en sånn jente jeg skulle ønske var på min alder og som likte meg, men som jeg vet at aldri kommer til å bli kjent med fordi det beste jeg kan håpe på, er å kline med Sophie en dag ingen andre gidder å gjøre det (Henmo, 2008, s. 17).

Ifølge Fennel (2008) har personer med lav selvfølelse en tendens til å kritisere seg selv og lete etter feil eller svakheter. Blant annet prøver de å lete etter tegn til mislykkethet og bruker dette som grunnlag for å si noe om seg selv, blant annet peke på seg selv som lite attraktiv (s. 101). Gjennom Simons indre stemme er det nettopp dette leseren blir vitne til, gjennom en seanse med Sophie:

Sophie begynner å klappe på meg. Stryker meg over armene. Det er en merkelig blanding av ubehagelig og fint. I hvert fall til hun lar hendene gli under T-skjorteermene mine og følger arret med fingertuppene sine. For et øyeblikk siden kunne jeg drømme meg bort i illusjonen av at hun likte å ta på meg. Nå er hun bare klinisk undersøkende. «Gjør det vondt?» spør hun og legger hodet mot brystet mitt. Men det føles ikke som nærhet i det hele tatt. Tvert imot virker det som hun gjør det for å slippe å se meg i øynene (Henmo, 2008, s. 43).

Den selvkritiske stemmen blir tydelig, da han overbeviser seg selv om at Sophie ikke vil se ham inn i øynene, og at intimiteten fra hennes side er forankret i ren nysgjerrighet. Han nekter å la folk komme nær det han kaller for «Vulkanhud» (Henmo, 2008, s. 206). Han leter konstant etter feil med seg selv, der han indirekte påpeker sin egenverdi som lav. Håkonsen (2015, s. 184) peker på hvordan grunnlaget for selvbildet vårt påvirkes av ulike erfaringer vi gjør i livet, både i negativ og positiv forstand (s. 184). I lys av Simon sine refleksjoner og betraktninger er det derfor viktig at elevene blir eksponert for temaet. *Natt på Frognerbadet* kan derfor være en øvingsarena der leseren får innblikk i Simon sine tanker om lysten på kjærighet og begjær. En slik innsikt kan hos leseren igangsette tanker om refleksjoner om seg selv knyttet til seksualitet, utprøvning og hvilke ønsker du selv har når det kommer til kjærighet. På den måten kan *Natt på Frognerbadet* bekrefte og utfordre leserens tanker om kjærighet, seksualitet og begjær.

Natt på Frognerbadet byr på viktige tankevekkende og utfordrende erfaringer i et livsmestringsperspektiv. Leseren får mulighet til å se hvordan selvbilde og selvfølelse har nær sammenheng med relasjoner knyttet til kjærighet. Ifølge Håkonsen (2015) er en vesentlig del av menneskers følelsesliv og sosiale liv knyttet til seksualitet. Frihet og gode utviklingsmuligheter knyttet til seksualitet og seksuelle følelser kan gi rom for de beste erfaringene og opplevelsene et menneske kan oppleve (s. 97). På den andre siden kan det også hos mennesket være det verste det kan erfare. Det er derfor viktig å ta seksuelle følelser på alvor hos ungdom, slik at de kan oppleve gode følelser som videre kan medføre bedre livskvalitet. Simon på sin side ønsker og drømmer om begjær og kjærighet:

Jentene har glatt, nyvasket hår og samme parfyme. En vellykkethet som er mer enn nok til å fenge de andre. Jeg skulle gjerne vært sammen med dem, jeg også, hadde likt at noen av dem var forelsket i meg, tror det kunne vært fint å gå hånd i hånd nedover gaten med en av dem, men jeg har ikke noe å si til dem (Henmo, 2008, s. 28).

Alle mennesker bærer med seg nysgjerrighet, undring og til tider uforståelige følelser og tanker. Stoltenberg (2020) viser til begrepet *allment menneskelig*, som handler om at alle mennesker innehar et mangfoldig spekter av følelser. Nye relasjoner kan oppleves som innviklet i møte med spenning og glede (s. 82), men også det motsatte speilet gjennom håpløshet og sorg. Gjennom lesing av *Natt på Frognerbadet* kan leseren sammen med Simon oppleve at hen ikke er alene i verden. Stoltenberg poengterer derfor:

Det er fortellingens invitasjon til å trekke ut det personlige, til å bli kjent med det egenartede ved egne tanker og følelser i møte med fortellingen, til å *sette sin egen signatur på opplevelsen*, som etter min oppfatning øker gjenkjennelsespotensialet. Når barnet gjenkjenner følelser og tanker som en del av seg selv, da står døra åpen for videre utforskning (Stoltenberg, 2020, s. 82-83)

Fordi *Natt på Frognerbadet* tematiserer viktige temaer knyttet til seksualitet, kan det for leseren være en viktig kilde til refleksjon. Gjennom innlevelse og identifikasjon kan man - ifølge Stoltenberg- utforske videre. Den seksuelle modningen som skjer hos Simon, kan for leseren være en viktig informasjonskilde knyttet til egne tanker om kjærlighet og begjær.

4.2 Relasjoner og sosiale fellesskap

Livsmestring i skolen skal gi elevene kunnskap og dypere innsikt i hvor viktig relasjoner og sosiale fellesskap er, og hvordan håndtere det på en best mulig måte (Utdanningsdirektoratet, 2019). Håkonsen (2015) hevder sosialt samvær med andre mennesker er grunnleggende for å oppleve mening i det vi gjør (s. 183). I møte med *Natt på Frognerbadet* får leseren gjennom Simon oppleve flere sosiale settinger. Håkonsen (2015) hevder at menneskets største og mest krevende oppgave i livet, dreier seg om relasjonene til andre mennesker og utviklingen av seg selv som menneske. I møte med relasjoner vil vi som mennesker til tider være sårbare, og det kan være lett å miste det grunnleggende av syne (s. 278). Nærmere bestemt er det svært viktig for elevene å erfare relasjonsbygging i møte med livsmestring i skolen. Temaet er både viktig og grunnleggende for oss som medmennesker og individer. Fordi vi gjennom skjønnlitteratur får mulighet til dypere innsikt i andres liv, hevder Rosenblatt (1995) det kan gi leseren høyere sosial kompetanse:

(...), literature contributes to the enlargement of experience. Through the medium of literature, we participate in imaginary situations, we look on at characters living through crises, we explore ourselves and the world about us (Rosenblatt, 2015, s. 37).

I møte med det skjønnlitterære verket får leseren mulighet til å utforske både en selv og andre. Leseren får møte nye verdener, der karakterene også blir ført gjennom kriser. I *Natt på Frognerbadet* møter vi Simon som har et vanskelig forhold til seg selv. Hans negative syn på seg selv og hans lave selvbilde gjør for eksempel at en kjærlighetsrelasjon kan være ekstra sårbar. Ettersom *Natt på Frognerbadet* simulerer relasjoner som er tett knyttet opp mot ungdomsproblematikk, blir romanen derfor en unik øvingsarena bundet til livsmestringsfaget og relasjonshåndtering. Jeg vil derfor se nærmere på konfliktene som oppstår i *Natt på Frognerbadet*, da relasjonene til Simon blir satt på prøve.

4.2.1 Indre konflikter og gruppepress

I møte med *Natt på Frognerbadet* og Simon, blir leseren spesielt vitne til det som ifølge Andersen (2012) kalles en *indre konflikt*. En indre konflikt er forankret i psykologiske kompleks. Videre peker han på hvordan konflikter i litterære sammenhenger er svært utbredt (s. 43). Leseren får et inntrykk av hvordan den indre konflikten til Simon handler om hvorfor han ikke klarer å være ærlig ovenfor kompisgjengen om sine følelser for Petra:

«Hva er det du driver med» Spør Bengtjohnsen (...), «Ikke noe,» svarer jeg. «Hva er det du ser i henne?» (Henmo, 2008, s. 100), og «Er du interessert i henne? (...). Jeg ser ham inn i øynene da jeg svarer klart og tydelig. «Nei» (Henmo, 2008, s. 102).

Leseren får en forståelse av hvordan Simon på den ene siden ønsker tilhørighet til guttefellesskapet, samtidig som svaret hans indikerer en slags fornektelse ovenfor seg selv. De ambivalente følelsene Simon kjenner på, går derfor på bekostning av forholdet til Petra. Sannheten er at Simon og Petra møtes etter skolen, noe han fortier for kompisene sine. Meningene til kompisene får Simon til å tenke: «Skulle ønske hun var penere. Skulle ønske hun var kulere. Skulle ønske jeg ikke syntes hun var så pen og kul» (Henmo, 2008, s. 103). Den indre konflikten til Simon bunner i stor grad om hvordan han på den ene siden liker Petra, men kompisgjengen sine meninger får hodet hans til å tvile. Den indre konflikten til Simon er altså forankret i å finne ut hva som er det rette for han, og tanker om at han ikke klarer å finne en kjæreste som lever opp til forventningene rundt han. Samtidig som Simon står ovenfor en indre konflikt, utgjør den indre konflikten også en ytre konflikt, da han må velge hvilke handlinger han skal ta ovenfor Petra.

Halve meg vil løpe bort til henne og kysse. Hun har kommet for å se på meg. *Meg!* Jeg vil vise alt jeg kan. At jeg er kaptein. Skyter uansett hardt. Og gutta hører på meg på banen. Jeg blir fem år igjen og vil vise hvor flink jeg er. Men den andre halvparten av meg er så gjennomgripende flau at jeg bare blir stående (Henmo, 2008, s. 153).

En sentral del av handlingen i *Natt på Frognerbadet* er hvordan Simon blir påvirket av kompisgjengen sine meninger om Petra, der han ikke tør å fortelle hva han egentlig føler. Leseren kan få en indikasjon på at Simon blir flau på bakgrunn av at Petra ikke klarer å leve opp til de ytre forventningene til kompisgjengen:

«Det var det beste,» sier Frank og kjenner meg bedre enn jeg tror. «Det er snart sommer, hun går på en annen skole og er tross alt ganske spess. Det er helt kult at du var litt sammen med henne, men det finnes nok av andre damer.» Jeg vet han har rett. Hun har kviser. Er lav. Og når håret gror ut, kan det vise seg å være i alle stygge farger og fasonger. Likevel føles det som om jeg går i filler innvendig (Henmo, 2008, s. 194).

Leseren blir vitne til hvordan Frank i dette tilfellet mangler mentaliseringsevne. Han mangler forståelse for at Simon liker Petra, da hun er annerledes enn hva de selv foretrekker. Sitatet ovenfor er et godt eksempel på hvordan leseren kan opparbeide seg bedre forståelse for at ord og ytre påvirkning kan ha stor påvirkningskraft på andre. Simon på sin side overbeviser seg selv om at Frank har rett, selv om han innerst inne føler på vonde følelser som antyder fornektelsen ovenfor seg selv og sine følelser. Her blir leseren vitne til hvor viktig god mentaliseringsevne er, og hvilke konsekvenser det kan ha for andre rundt deg hvis en slik evne mangler. Det er med andre ord viktig å sette seg inn i andres situasjon, tanker og følelser.

Håkonsen (2015) utdyper hvordan dårlig mentaliseringsevne har evne til å skape forvirring, uklarhet og utrygghet hos andre mennesker og deg selv. Misforståelser og misoppfatning kan skape sterke følelser, og kan oppleves hemmende for gode dialoger hos individet (s. 213). Gjennom dialogene Simon har med kompisgjengen, blir leseren introdusert for hvordan dette påvirker Simon. Selv om leseren nødvendigvis ikke støtter Simon sine handlinger, kan leseren gjennom narrativ forestillingsevne sette seg inn i hvordan han blir påvirket av gruppepress, og hvorfor han handler på denne måten. En viktig erfaring å ta med seg fra lesing av *Natt på Frognerbadet* er at leseren har mulighet til å stille seg kritisk til ord som blir sagt og handlinger som blir gjort av bokens karakterer. Rosenblatt (1995) hevder:

The study of personality should prevent us from falling into the view directly opposed to the voluntaristic one, but equally erroneous: namely, that the individual is merely a kind of automaton entirely at the mercy of external pressures (Rosenblatt, 1995, s. 148).

Med andre ord peker Rosenblatt på hvordan mennesker er ofre for ytre press som kan være vanskelig å stå imot. I møte med Simon kan leseren forstå hvorfor han handler slik han gjør, men samtidig danne seg et bilde av hvorfor han burde stått imot gruppepresset. En slik innsikt kan leseren i et livsmestringsperspektiv kan være utslagsgivende på flere plan. *Natt på Frognerbadet* kan sette i gang avklarende tanker om gruppepress og hvilken innvirkning det kan ha på menneskene rundt deg og deg selv. Det kan også være en kilde og erfaring til å tenke og reflektere rundt det å ikke la deg selv bli påvirket, samtidig som man ikke skal påvirke andre mennesker rundt deg i negativ retning.

Dyrdal (2020) fremhever hvordan livet vil by på uforutsette hendelser og situasjoner. Likedan vektlegger hun hvordan overraskende tanker hos mennesker kan oppstå. Hun mener derimot at mennesket har den evnen til å trene opp hvilke responser det kjenner på, og hvilke handlinger som blir utført. Bedre impulskontroll og god evne til å håndtere egen aktivering er grunnleggende for rasjonell tenking, i motsetning til automatisk og emosjonell handling (s. 121). Dyrdal sine tanker om uforutsette handlinger kan ses i sammenheng med Andersen (2016) og den affektive narratologien. Som nevnt, i teorikapitlet, skiller Andersen mellom indre og ytre impulsilder. Sitatet under viser hvordan hans indre impulsilder kommer til syne etter kompisgjengen har kommet med avskyelige kommentarer om Petra: «Jeg holder på å kaste opp. Vil ikke høre mer. De aner ikke hva de snakker om. Får lyst til å slå og sparke» (Henmo, 2008, s. 87). Simon kjenner på sterke følelser og impulskontrollen settes på prøve. Simon velger å ikke utføre handlingene. Slik som Dyrdal (2020) setter ord på, er det viktig å «ri den emosjonelle bølgen» for å så velge hva som er mest hensiktsmessig i den gitte situasjonen. Likedan som Simon ikke velger å utføre handlingene, kan leser tenke at det Simon på sin side burde konfrontert kompisgjengen. Leseren kan derfor gjennom innlevelse, reflektere og tenke over hva en selv hadde gjort i en lignende situasjon.

4.2.2 Uventede følelser

Gjennom Simon sin kjærlighetsinteresse for Petra, blir vi kjent med flere av Simons følelser. Normann-Eide (2020) peker på at toleranse for følelser er viktig, men også å akseptere at de er der. Enkelte ganger kan man oppleve kroppslige og mentale signaler, og hvis vi er

nysgjerrig på hva følelsene våre prøver å fortelle oss og hvilken signalfunksjon de har, kan vi gjennom dette tillegge følelsene en verdi og en mening (s. 39). Simon opplever uvante følelser, som også gir kroppslige reaksjoner. Ifølge Andersen (2019, s. 47) oppstår *reactive emotions* når noe uventet inntreffer. Reactive emotions markerer en kognitiv endring, noe som skjer med Simon første gang han får øye på Petra:

Jenta foran meg rykker til av stemmen hans. Reiser seg mens hun trekker på seg buksene. Jeg vet jeg aldri kommer til å glemme det synet. Så snur hun seg og stirrer på oss. Møter blikket mitt. Det er vanskelig å se hvordan hun reagerer, men jeg innbiller meg at hun smiler (Henmo, 2008, s. 26).

Den første gangen Simon ser Petra igjen etter synet på Frognerbadet, er når hun tilfeldigvis dukker opp på samme trikk som Simon og kompisgjengen. Simon havner på setet rett bak Petra: «Ser skallen hennes skrått bakfra over seteryggen. Kan strekke meg fram og ta på henne» (s. 51). På trikken bryter det ut en slåsskamp, og etter en velt er hodet til Simon plutselig rett ved Petra sitt (Henmo, 2008, s. 55).

«Hei,» sier jeg. «Hei,» svarer hun og smiler. Bløte, fine lepper. Smilehull. «Hva skjer?» spør jeg. «Kommer du ofte hit?» Og når hun ler, føles det som om jeg for første gang i livet har funnet en jente som skjønner humoren min. Det kribler i knærne (Henmo, 2008, s. 55).

Reactive emotions er også av kroppslig og fysisk art, noe som gjennom utsagnet til Simon bekrefter, da han kjenner på en fysisk reaksjon av samtalen med Petra gjennom kribling i knærne. Trikkesjåføren kaster alle av trikken. Kompisgjengen til Simon går av, men Simon velger å fortsette å sitte på videre. Han får nemlig sitte på samme trikk som Petra (Henmo, 2008, s. 56). Trikken stopper ved en park, og Petra spør om Simon vil være med å gå en tur. På turen skjer det for Simon en uventet vending: «(...) da hun plutselig bøyer seg fram og kysser meg. Et kjapt overrumplende kyss» (Henmo, 2008, s. 64). Petra avbryter seansen, går mot fontenen i parken og forsvinner. Andersen (2019) peker på *sentiments*, eller langvarige følelser, som handler om en følelse for et annet menneske i en lengre periode, og noen ganger livet ut (s. 47). Den langvarige følelsen Simon får, bekreftes ved at han søndagen etter det første kysset, sender Petra en melding: «Hei, hvor ble du av i går? Simon» (Henmo, 2008, s. 76). Petra svarer, og de fortsetter å ha kontakt og sender hverandre meldinger. Simon sender melding til Petra og spør om de skal møtes etter skoletid. «Hendene skjelver da jeg sender. Og da jeg får svar skjelver jeg enda mer» (Henmo, 2008, s. 79). De fysiske reaksjonene til Simon indikerer at dette er noe som for han er skremmende og nytt, samtidig som det betyr noe for

han. Leseren kan gjennom Simon sine uvante følelser erfare det Felski (2008) kaller for kognitiv reorientering, altså identifikasjon gjennom den litterære stemmen som kan gi leseren en bedre og mer fokusert forståelse for og mestring av egne følelser (s. 11). Gjennom kognitiv reorientering kan leseren erfare og få en utvidet forståelse for hvordan kroppen kan reagere på følelser, noe som i et livsmestringsperspektiv er viktig å erfare. Håkonsen (2015) poengterer at vi kan lære hvordan ulike følelser passer inn i bestemte situasjoner (s. 84). En slik lærdom kan man erfare gjennom skjønnlitteratur, som støtter opp om Stoltenberg (2020) sine tanker om «indre vekst». Hun hevder at når barnet eller leseren blir mer oppmerksom på egne følelser og tanker, samtidig blir oppmerksom på svingningene i egen aktivering (s. 198). Leseren blir gjennom Simon kjent med uvante følelser og følelser som er av kroppslig reaksjon. Gjennom oppmerksomhet og refleksjon, kan leseren bli mer bevisst på egne følelser og reaksjoner, og dermed kan det dannes en indre vekst hos individet.

Når mennesket kjenner på en fysiologisk reaksjon i kroppen, er det utfra den kroppslige reaksjonen hjernen registrerer hvilken følelse som dukker opp (Håkonsen, 2015, s. 84). Det følgende sitatet viser hvordan Simon forklarer hvordan han kjenner en fysiologisk endring, for så å identifisere kroppens reaksjon som sorg: «Føttene veier et tonn hver. Og av en eller annen grunn føles det akkurat ut som sorg» (Henmo, 2008, s. 88). Gjennom Simon sitt uttrykk for sorg kan leseren erfare det Normann-Eide (2020) kaller for emosjonell ferdighet, som handler om å sette språk på følelsene (s. 43). Simon setter ord på det han kaller for sorg i en overført og symbolsk betydning, noe som Normann-Eide (2020, s. 43) mener emosjonell ferdighet handler om. Simon sine tanker om hvordan sorgen kan kjennes fysisk på kroppen, gir viktig innsikt hos leseren

Følelser henger sammen med hvordan vi tenker. Følelser er forankret i subjektive erfaringer og hendelser, som både innebærer et fysiologisk grunnlag, og hvordan individet forstår og fatter en situasjon som utløser følelser (Håkonsen, 2015, s. 85). I *Natt på Frognerbadet* får leseren mulighet til å erfare hvilke uventede og overraskende følelser Simon kjenner på. Fordi Simon har god refleksjonsevne, blir leseren vitne til at Simon har god kontroll på følelsene sine innvendig, men han synes det er svært vanskelig å uttrykke de verbalt. Simon opplever mange ulike følelser, der han også er heldig å kjenne på gode romantiske følelser. Gjennom ungdommelige refleksjoner prøver Simon å tolke og forstå følelsene som dukker opp. Normann-Eide (2020) peker på hvordan den første forelskelsen kan vekke euforiske tilstander og sterke kroppslige reaksjoner. På den andre siden kan forelskelse bringe med seg smerte og

sorg, dersom forelskelsen ikke blir gjengjeldt (s. 137). Gjennom Simon blir leseren vitne til nye følelser knyttet til forelskelse. Leseren får mulighet gjennom en narrativ forestillingsevne til å sette seg inn i samme opplevelse som Simon, der de både får kjenne på de gode og vanskelige sidene med forelskelse og kjærlighet. En slik innsikt kan for unge mennesker være viktig å erfare, da de kan få en bredere innsikt i uvante følelser. Som jeg i teorikapitlet belyste, kan leseren tillegge følelser verdi og mening, og på den måten bidra til bedre livskvalitet.

4.2.3 Verbalt og non-verbalt språk

Kommunikasjonen mellom mennesker foregår på ulike plan, der den uttrykker hvor vidt vi liker den andre eller ikke. Gjennom kommunikasjon kan en finne ut om det er ulikheter i status mellom partene, og i hvilket omfang vi er oppmerksomme på den andre (Håkonsen, 2015, s. 220). Språk er grunnleggende for å kommunisere. Kommunikasjon tar også for seg non-verbalt språk som handler om kommunikasjon gjennom blant annet kroppsspråk. Håkonsen (2018) peker på hvordan kroppsbevegelser understreker den verbale kommunikasjonen og blir en erstatning for ord (s. 218). Simon på sin side synes det er vanskelig å kommunisere med Petra, noe som gir uklare signaler til henne. Det store vendepunktet i kjærlighetsrelasjonen mellom Petra og Simon skjer når de omsider møtes på Frognerbadet igjen. Petra og Simon kommer i snakk. De snakker om deres forhold, da Petra sier:

«Hvorfor er det så vanskelig for deg å bare si hva du tenker?». Du skulle bare visst, tenker jeg. Som om det ikke er vanskelig for absolutt alle. Og jeg skjønner plutselig at det kanskje er derfor jeg er så forelsket i henne. Fordi jeg tror på henne. Hele tiden. Hjertet dunker nesten ut av brystkassen min. Hun står bare en meter foran meg og sier rett ut at hun liker meg (Henmo, 2008, s. 204).

Kommentaren til Petra viser frustrasjon over at han Simon sliter med å fortelle hva han føler. I tillegg får Simon en åpenbaring om hvorfor han kanskje er forelsket i Petra. Ifølge Andersen (2019) fører ofte et vendepunkt i fortellingen til en betydningsfull endring i en situasjon eller karakterens utsikter, følelser eller innsikt (s. 86). Dette er første gang han gir uttrykk for hvilke følelser han har for henne. Tidligere har han gitt uttrykk for det gjennom en indre monolog, men ikke gjennom verbalspråklig kommunikasjon. Setningen der Petra forteller at hun også ønsker at han skal vise det, indikerer at hun stiller forventninger til han, som han

tidligere ikke har innfridd. Dette viser også hvorfor relasjonen mellom Petra og Simon har vært utfordrende. Gjennom begge utdragene fra Simon og Petra sine samtaler ser vi hvordan deres forhold utvikles av at begge forteller hva de føler. Simon kommenterer også hvorfor han tror han er forelsket i Petra, nettopp fordi hun er åpen om sine følelser. En slik innsikt hos leseren kan bidra med en større forståelse for hvor grunnleggende god kommunikasjon i relasjoner og sosiale fellesskap er. Petra har vært åpen mot Simon, og gjennom kroppsspråk og verbalt språk viser hun interesse for han:

Hun smiler. Og uten at jeg aner hva som var riktig, kommer hun plutselig mot meg og legger armene sine rundt meg. Jeg holder henne fast så hardt jeg bare kan. Knuger henne mot brystkassen min. Legger kinnet ned mot volcommen. Trekker inn luktene hennes. «Jeg liker deg, jo» gjentar hun og *må* kjenne hvordan det hamrer inne i meg. «Jeg liker deg, også,» sier jeg. Vi bruker tydeligvis «liker». Det kan være greit nok. Det er en start. «Så hvis det da», sier hun. Og plutselig er alt så selvfølgelig. Det sier seg selv hva jeg må gjøre (Henmo, 2008, s. 205).

Simon og Petra gjenforenes og begge forteller hverandre at de liker hverandre, og gjennom kommunikasjon i form av verbalt og non-verbalt språk gir romanen et innblikk i hvor grunnleggende god kommunikasjon er. Håkonsen (2015) fremhever hvilken verdi berøring kan signalisere for andre mennesker rundt. Positiv berøring kan bringe partene nærmere hverandre, og kan derfor fremme god kommunikasjon og signalisere trygghet (s. 218). Sitatet over fremmer hvordan trygghet og kommunikasjon blir formidlet gjennom både berøring og ord, noe som for Simon skaper en trygghet i møte med Petra han ikke har kjent på før. Simon og Petra sin reise kan leseren oppnå en mental utvidelse og en bredere forståelse for kommunikasjonen i relasjoner.

4.2.4 Perspektivbevissthet

Innenfor livsmestringsfaget står anerkjennelse og forståelse av andres perspektiver sentralt. Fordi leseren i møte med *Natt på Frognerbadet* blir ført gjennom Simon sine sanser og tanker, blir leseren i stor grad vitne til hans perspektiv. Likevel får leseren gjennom den interne fokaliseringen anledning til å se et tosidig perspektiv av flere situasjoner i romanen. Fikse (2020) poengterer hvordan mangel på anerkjennelse rundt oss kan medføre en følelse av andres definisjonsmakt og krenkelser (s. 74). Et slikt eksempel kommer til syne når Simon vender tankene mot en tidligere hendelse:

I fjor ringte han midt på natten for å fortelle at han hadde pult. «Det er snart din tur,» sa han da. «Det er ingen som bryr seg om arret. Det synes nesten ikke». Men at han nevnte det, var bekreftelse nok (Henmo, 2008, s. 93-94).

Bengtjohnsen på sin side har en fastlåst oppfatning av Simon, fordi hans oppfatning tar for seg Simons mangel på seksuell utforskning. Samtidig er det viktig å se et annet perspektiv, ettersom dette utdraget i stor grad vitner om hvordan Simon på sin side føler negativt på noe, men som for Bengtjohnsen kan tolkes som en oppmuntring. Fikse (2020) presenterer begrepet *perspektivbevissthet* som er en viktig egenskap for sosial samhandling. Hun peker på hvordan det å forsøke å se ulike perspektiver, både vårt eget og andres narrativ sett i et nytt lys, vil kunne øke vår perspektivbevissthet. Ved en bevisst utvidelse av vår perspektivbevissthet vil vi kunne se nye sammenhenger, muligheter og mulige løsninger som ivaretar flerfoldige behov og verdier fra flere perspektiv, samt på en annen måte enn vi først og alene tenkte (s. 76). Simon på sin side bevisstgjør leseren om hvordan han i spesielle settinger ikke ønsker å snakke om arret på overkroppen. Et slikt eksempel kommer til syne når Simon er på fest og prater med Sophie:

Det er nesten fascinerende hvor feil man kan ta av stemninger, tid, sted og personer. For hvorfor i all verden tror hun at det er fnugg av håp om at jeg har lyst til å snakke om det her og nå? (Henmo, 2008, s. 43).

Fordi leseren gjennom Simon blir fortalt hvordan han ikke foretrekker å bli spurt om arret på overkroppen, kommer Fikse (2020) med sine innvendinger om lærdom av kommunikasjon. En styrket bevissthet om hvordan vi kommuniserer med hverandre, kan lede til bedre resultater og unngåelse av irritasjon og gnisninger (s. 77). Gjennom Simon sine bemerkninger kan leseren gjennom refleksjon og perspektivbevissthet erfare og lære om hvordan kommentarer og fremhevelser til motparten kan bli tatt imot, selv om intensjonen i utgangspunktet var ment godt. Leserens får i møte med *Natt på Frognerbadet* mulighet til å erfare hvorfor perspektivbevissthet er et grunnleggende fundament for å ta vare på andres behov. En slik erfaring kan hos leseren utvide perspektivbevisstheten som igjen kan medføre en vesentlig endring i både eget og andres liv i møte med nye hendelser og situasjoner

4.3 Frognerbadet

Et spesielt kjennetegn ved den runde figuren er det *affektive rommet* som skapes i fortellingen gjennom den dynamiske karakterens affekter eller følelser (Andersen, 2019, s. 38). Sett i lys

av tittelen av min utvalgte roman *Natt på Frognerbadet*, vil jeg undersøke Frognerbadet som et affektivt rom. Som nevnt i teoridelen, representerer det affektive rommet et handlingsdrivende element, der steder, omgivelser og situasjoner bringer frem bestemte følelser hos karakteren (Andersen, 2019, s. 38). For Simon er det Frognerbadet og hendelsene som skjer der som fremprovoserer subjektive følelser og gir et unikt innblikk i Simons kompleksitet:

Jeg skulle ønske vi kunne dratt til sjøen i stedet, men de andre ville til Frognerbadet for å kjøpe pomes frites og se på jentene. Det betyr at jeg ikke får badet. Tidens varmeste vår, og jeg ligger og svetter i T-skjorte (Henmo, 2008, s. 6).

Når Simon er på Frognerbadet reflekterer han spesielt over relasjoner, arret og jenter. I tillegg sammenligner han seg med andre rundt. Ifølge Andersen (2016, s. 228) vil det emosjonelle rommet og kodingen som utspiller seg på Frognerbadet, bære preg av hvilke mennesker som oppholder seg der (s. 228). Tankene til Simon blir ofte mer destruktive når han og kompisgjengen samles på Frognerbadet, og Simons refleksjoner og følelsesspekter kommer tydelig frem. Det er åpenbart at Frognerbadet legger en demper på Simons livskvalitet. Ifølge Håkonsen (2015) brukes begrepet *affekter* om sterke følelser som også vises gjennom kroppsspråket vårt. Følelsesreaksjonen hos individet vil dermed være tydelig (s. 80), noe som også er representativt for Simon. Simon holder alltid t-skjorten på, uansett hvor varmt det er:

Jeg bader ikke når det er andre til stede. Når vi er ved sjøen, stuper jeg fra femmeren. Penere enn både Frank og Jesper, men når vi er på Frognerbadet, beholder jeg T-skjorten på for å slippe blikkene. Går aldri i bar overkropp foran andre enn Bengtjohnsen, Amigo, Frank og Jesper (Henmo, 2008, s. 5-6).

Simon påpeker ofte hvordan Frognerbadet er et sted for stupekonkurranser og moro, noe leseren får inntrykk av at Simon også liker. I lys av hvordan kompisene sine tilnærminger til Frognerbadet er, skal det i utgangspunktet være et sted som skal vekke gode følelser og være et lystbetont sted å tilbringe fritiden sin på. For Simon blir Frognerbadet et sted der de negative tankene om han selv blir spesielt synlige:

«Blir du med?» spør Bengtjohnsen på vei forbi, men han venter ikke på svar. Sier det som en replikk i et skuespill fra barneskolen. Etter han følger Jesper, Amigo, og Frank. Alle skal delta. Jeg lener meg fram og ser på dem som sitter lent mot kanten. Nesten bare jenter og meg. Og en tjukkas

med lyserøde kviser på skuldrene. En av dem som breier seg med fett for å vise at det er skikkelig gøy å være så tjukk. «Jeg må bare pisse,» sier jeg og reiser meg. Alle ser sikkert gjennom løgnen (Henmo, 2008, s. 30).

Frognerbadet blir for Simon en arena som framprovoserer ekstra vonde tanker om arret på overkroppen. Andersen (2016) viser til hvordan vi gjennom de litterære skikkelsene føler med dem, gjennom sorg, gleder, sympati og antipati, og gjennom engasjementet til leseren vil vi føle på en innlevelse (s. 146). Når Simon er på Frognerbadet, og det affektive rommet skapes, får leseren en særegen mulighet til å kjenne på de samme følelsene til Simon som er knyttet til skammen over blant annet utseende og prestasjonsnivå.

Som Nussbaum (2016) nevner, vil det i skjønnlitteraturen være tilfeller der det for mange ikke forekommer identifikasjon med de litterære karakterene. Nussbaum mener det er i slike tilfeller skjønnlitteraturen blir et desto viktigere bidrag til å skape et utgangspunkt for medlidenhet, ved å øve opp forestillingsevnen ved lesing av skjønnlitteratur. Selv om vi ikke føler det samme, har samme lidelse eller opplevd samme smerte som karakteren, kan vi forestille oss hvordan det føles å være i samme situasjon (s. 34). I lys av Nussbaum sin teori om ikke-identifikasjon kan leseren gjennom øving av forestillingsevnen sette seg inn i hvordan det føles for Simon å dra på Frognerbadet med et arr på kroppen. Som nevnt, er mentaliseringsevne og forestillingsevne nært beslektet. Normann-Eide (2020) viser til hvordan mentaliseringsevne handler om forståelsen du selv har ovenfor andre mennesker. Med en utforskende og nysgjerrig innstilling til både dine egne og andres menneskers følelser, kan leseren utvikle god mentaliseringsevne (s. 43-44). Gjennom det affektive rommet som skapes på Frognerbadet, kan det gi leseren mulighet til å sette seg inn i Simon sine tanker om hvorfor det for han føles annerledes enn for mange andre å være på Frognerbadet. I tillegg handler mentaliseringsevne om å bli bedre til å se andres perspektiver og dermed blir mer fleksible i våre reaksjonsmønstre (Normann-Eide, 2020, s. 43). Et fleksibelt reaksjonsmønster og perspektivutvidelse er grunnleggende for å forstå andre, samtidig som det kan gjøre oss mer bevisst i sosiale fellesskap.

I møte med den indre fortellerstemmen til Simon får leseren en indikasjon på hvordan livet og fritiden i stor grad handler om Frognerbadet, hva som skjer der og hvem de møter.

Frognerbadet fremstår derfor som slags bestemmende epoke i livet hans:

Når jeg blir like stor som dem, skal jeg gjøre hva som helst annet enn å henge mer eller mindre alene i en park sammen med folk som griller og snørrunger som har klatret over gjerdet på Frognerbadet. Kanskje vi aldri blir eldre. Kanskje det aldri går over. Kanskje jeg alltid skal stå litt alene under et tre og pisse mens festen foregår et annet sted. Jeg er han som er i nærheten. Alltid i nærheten. Aldri helt framme (Henmo, 2008, s. 202).

Frognerbadet er i stor grad en del av Simon og kompisgjengen sitt liv. Det affektive rommet som dannes, forårsaker ensomme og vonde følelser hos Simon. I lys av sitatet over kan det virke som om Simon frykter at han alltid vil føle det slik, og at det *kanskje* ikke går over. Sitatet vitner om at Simon har andre ønsker enn kompisgjengen. I tillegg kan det virke som om Simon frykter at hans situasjon og ønsker vil være sånn for alltid. Dyrdal (2020) peker på hvordan mye av menneskers smerte og stress bunner i ønske om at ting eller situasjoner burde vært annerledes (s. 120). Simon opplever smerte, nettopp fordi Frognerbadet er en så stor del av hans liv. Mange vil gjennom livet, og kanskje spesielt i ungdomstiden, erfare at man frykter at vonde følelser ikke vil gå over. Stoltenberg (2020) peker på det som kalles *for intersubjektive delingsøyeblikk* som handler om muligheten for mental utvidelse. I møte med litterære karakterer kan leseren gjennom deres indre liv, likt og ulikt, stimulere leserens tanker og refleksjoner. Man kan altså sette seg inn i *andres sted* (s. 36). Gjennom identifikasjon og innlevelse gjennom det affektive rommet, kan det hos leseren medføre en mental utvidelse fordi vi gi møte med Simon kan sette seg inn i følelsen av at noe vondt ikke går over.

I et livsmestringsperspektiv er det viktig for unge mennesker å erfare det Simon kjenner på. Samtidig som vi kan sette oss inn i følelsene til Simon, innsikten om «å stå fast» også han en betydelig overføringsverdi på leserens egne tanker og utvidelsesperspektiv. Stoltenberg (2020) peker på skjønnlitteraturens beslektede «stillas», som kan oppfattes som en støtte i sin egen utvikling. I møte med skjønnlitteratur åpnes det rom for å tenke nye tanker, utfordre seg selv til nye handlinger og kjenne på nye stemninger (s. 118). Situasjonen til Simon kan derfor virke for leseren virke som et stillas, der han ønsker å komme seg ut av en situasjon. Gjennom innlevelse og identifikasjon kan leseren reflektere over sin situasjon, og bruke *Natt på Frognerbadet* som en støtte, eller en øvingsarena til å utfordre seg selv.

4.3.1 Stupetårnet som symbol

Stupetårnet på Frognerbadet er et gjennomgående symbol gjennom hele handlingen. Boken starter med at Simon er dommer i stupekonkurransen til kompisgjengen. Det er varmt og solen skinner, men Simon er usikker på kroppen og velger derfor ikke å bade. Kompisgjengen

måler styrke i hopp fra store høyder. Ifølge Andersen (2019) har symboler i fortellinger sjeldent en entydig betydning, og det kan være vanskelig med en oversettelig mening. I fortellinger opptrer ofte symboler som et eget selvstendig liv eller eksistens i fortellingen, samtidig som de også bringer med seg en kompleks mer-betydning. Symboler har en tendens til å dukke opp gjentatte ganger, og de har ofte en «overført betydning», de representerer noe mer enn seg selv (s. 125). Kallestad (2020) mener stupetårnet er et slags fallossymbol eller et felles begjærsobjekt for guttene. Simon på sin side etterlikner kompisene sine i deres begjær for status og rang (s. 91). Når Simon i starten av boken gir en indirekte presentasjon av guttene, bruker han stupetårnet til å presentere de:

«Ok, er du klar til å dømme, Simon?» Jeg nikker. Sola speiles i vannet. Og jeg er sliten av å myse. De kommer alltid i samme rekkefølge. Først Bengtjohnsen og Amigo, som stuper fra femmeren, deretter Jesper og Frank fra treeren. Jeg gir karakterer. Amigo er suverent best (Henmo, 2008, s. 5).

Stupetårnet i *Natt på Frognerbadet* opptrer gjennom fortellingen som noe selvstendig, men likevel bringer det med seg en kompleks betydning og representerer noe mer enn seg selv. Sett i lys av romanens start der han ikke tør å hoppe fra stupetårnet og vise seg i bar overkropp, gjennomgår Simon en utvikling. Boken avsluttes nemlig med at han hopper fra stupetårnet og retter tankene mot hans relasjon til Petra. Som nevnt i teoridelen, forstås identitetsutviklingsbegrepet som en forståelse av at individet oppfattes annerledes rundt andre og for seg selv, i positiv forstand (Illeris, 2013, s. 64-65). Han har blitt mer sikker på seg selv og gjør ting han tidligere ikke turte. Han kaster seg ut i noe nytt og ukjent, nemlig forholdet med Petra og selvstendigjøring fra kompisgjengen. En vesentlig del av identitetsutviklingen til Simon handler om kjærlighetsforholdet til Petra. Noe man gjennom den siste setningen får en antydning til er i ferd med å skje. Stupetårnet i *Natt på Frognerbadet* kan derfor bli sett på et symbol for Simon sin dannelsesreise da boken avsluttes med at Simon stuper:

Jeg lukker øynene. Lar meg langsomt tippe forover. Holder pusten. Kjenner at jeg faller. At føttene slipper taket, og at jeg er i fritt fall. Vet at hvis hun er der når jeg kommer opp igjen, kommer alt til å gå bra (Henmo, 2008, s. 210).

Runde karakterer kan ifølge Andersen (2019) gjennomgå en utvikling og mot slutten av fortellingen fremstå som annerledes enn de gjorde i begynnelsen (s. 37-38). Simon fremstår mer selvsikker og har en mer positiv innstilling til fremtiden. Stoltenberg (2020) peker på

hvordan skjønnlitteraturen kan skape et utvidelsesrom, og leseren kan oppdage egne muligheter og vokse som individ og menneske (s. 198). For leseren kan Simon sin positive utvikling være et positivt møte for leseren, da det kan vekkes tanker om egen utvikling, egne tanker om hva hen selv ønsker å utvikle hos seg selv som enkeltindivid.

Det kan virke som om Simon bygger en mestringstro, som ifølge Dyrdal (2020) handler om menneskets evne til å mestre eller utføre gitte utfordringer i fremtiden. Dette er fundamentalt i et livsmestringsperspektiv (s. 121). Simon har gjennom motgang og ny livskunnskap fått mer tro på egne evner og er i fremtiden bedre rustet for nye utfordringer og situasjoner. Leseren får innblikk i hvordan Simon mot slutten av boken definerer arret på en annen måte enn han gjorde i starten: «Ord som «bacon» og «stakkar» bretter seg rundt oss, men de tar feil. Det er bare et arr. Det er ikke noe mer» (Henmo, 2008, s. 208). Sitatet vitner om større aksept av noe han ikke får gjort noe med. Dyrdal (2020) peker på hvordan aksept og evne til å akseptere virkeligheten er grunnleggende for livsmestring. Mennesker søker etter kontroll og unngåelse av smerte, samtidig som man ønsker at ting skulle vært annerledes (s. 124). Gjennom utviklingen som skjer på Frognerbadet, blir leseren vitne til hvor viktig det nye blikket på han selv blir, og hvilken sammenheng det har å si for kjærlighetsrelasjonen til Petra. I et livsmestringsperspektiv kan derfor Simon ses på som et forbilde knyttet til anerkjennelse av seg selv og aksept av ting han ikke får gjort noe med. Gjennom en slik innsikt kan *Natt på Frognerbadet* være en bidragsyter til å gi leseren en positiv identitetsutvikling.

4.3.2 Andres blikk og egen identitet

Et karaktertrekk vi tidligere har sett hos Simon er hans ambivalens. Det oppstår flere og motstridende følelser samtidig (Andersen, 20016, s. 230; Andersen, 2019, s. 38). Petra bekrefter og utfordrer Simon sitt selvbylde ved blant annet å påpeke hans feighet:

«Du later som du er så forbanna kul, men du trenger ikke være det. Det virker nesten som om du er flau over deg selv.» Hun trekker på skuldrene. Gnir pekefingeren fort under øyet. Så gir hun meg ryggen og går over plassen (Henmo, 2008, s. 192).

På bakgrunn av Petra sin reaksjon tar Simon et kraftig oppgjør med seg selv. Ifølge Normann-Eide (2020) har vi det som kalles for *selvreflekterende kapasitet*, at vi evner å ta et *perspektiv* på oss selv, til å se oss selv utenifra, vurdere kvaliteten på det vi sier og gjør og kunne sette det inn i en sammenheng (s. 35). Kallestad (2020) peker på hvordan Petra i *Natt*

på *Frognerbadet* fremstår som mer troverdig enn Simon. Samtidig peker Kallestad på den selvreflekterende siden til Simon, og at det finnes håp om at han endelig vil lytte til Petra (s. 91). Dette kommer til syne gjennom Simon: «Kanskje Petra har rett i at jeg er feig» (Henmo, 2008, s. 196). Simon ser seg selv i perspektiv, og samtidig som Petra konfronterer han, konfronterer han også seg selv. Man kan si at det skjer et vendepunkt i hans tankegang. I utsagnene fra Petra der hun påpeker Simon og hans oppførsel, kan hun anses som en emosjonell triggerfigur. Som nevnt i metodekapitlet, blir triggerfiguren, og i dette tilfelle, Petra, fungerer hun som en speilskikkelse for Simon. Petra som triggerfigur blir dermed i *Natt på Frognerbadet* en viktig informasjonskilde til å forstå Simon og hans syn på seg selv. Parallelt med at Petra er ærlig og direkte med Simon, har også Petra et annet syn på Simon enn mange mennesker rundt han:

Og først nå slår det meg at Petra aldri spurte hva det var. Hun tok aldri på det. Nevnte det aldri. Selv om hun må ha sett den delen som vanligvis stikker ut av T-skjorten. Alle andre spør (Henmo, 2008, s. 156-157).

Sett i lys av hvordan «alle» ser brannsåret og hvordan folk rundt Simon tenker at såret er «allemannseie», tyder dette på å at Petra ser på Simon på en helt annet måte enn andre rundt ham gjør. Hun ser hun på Simon på den måten han burde se seg selv på, nemlig en identitet adskilt fra brannsåret. Gjennom *Natt på Frognerbadet* får leseren et innblikk i hvordan brannsåret er en stor del av ham og hvem han selv tenker han er. Trine Waaktaar (2019) peker på hvordan menneskers identitet er forankret i ulike domener, for eksempel det sosiale, skolen og det kroppslige. Helheten i forestillingen om «hvem jeg selv er», utgjør menneskes identitet, og betydningen av hvordan vi tenker om oss selv og hvem vi er (s. 8). Simon nevner ofte brannsåret i romanen, og leseren får en indikasjon på hvordan han knytter brannsåret opp mot sin identitet:

På armen går det nesten ned til albuen, på brystet, siden og ryggen går det omtrent ned til magen. Men det gjør ikke vondt. Det er ingenting. Bare stivt. Som om noen bare har satt et klistremerke på meg. En merkelapp (Henmo, 2008, s. 156).

Ifølge Mæhlum (2008) er synet vi har på oss selv forankret i samhandling med andre, og tankene om hvordan de oppfatter oss, påvirker hvordan vi selv betrakter vår egen identitet. Vi kan oppleve at mennesker rundt oss peker på trekk eller egenskaper som det ikke går an å kjenne seg igjen i. Det kan føre til en uønsket identitet (s. 111). For eksempel når Petra ser

Simon: «Petra snur seg imot meg. Jeg lurer på om hun ser på arret eller meg. Som om det er noen forskjell» (Henmo, 2008, s. 54). Simon sine erfaringer knyttet til hvordan andre nevner brannsåret, kan ha vært med på å gi han en uønsket identitet. For mange vil det være vanskelig å sette seg direkte inn i Simon sin posisjon, da et slikt arr på kroppen heldigvis er noe svært få mennesker kommer til å oppleve gjennom livet. Likevel ligger det en viktig overføringsverdi som for leseren er viktig å erfare. Utsagnet til Simon, kan tolkes dithen at begrepene «klistremerke» og «merkelapp», en merbetydning. Leseren kan dermed få en indikasjon på at Simon vil bli oppfattet uavhengig av brannsårene. I et livsmestringsperspektiv vil det for leseren gi en dypere innsikt i hvilken betydning det kan ha for andre å bli satt et «klistremerke» på.

5.0 Avsluttende refleksjoner

I mine avsluttende refleksjoner oppsummerer jeg de viktigste funnene knyttet til min problemstilling: Hvordan kan ungdomsromanen *Natt på Frognerbadet* gi unge lesere erfaring med å mestre livet? I lys av livsmestringsperspektivet er det den norskfaglige delen som i min masteroppgave har vært hovedfokuset. I analysedelen var hovedfokuset rettet mot tematikker som følelser, tanker og erfaringer, og hvor viktig og avgjørende dette er for relasjoner og sosiale felleskap. Et annet viktig element har vært hvordan skjønnlitteraturen kan bidra med å bekrefte og utfordre elevens selvilde og hvordan det medfører en mulighet for identitetsutvikling hos leseren. Dette gjenspeiler viktige nyanser i livsmestringsfag, eksempelvis håndtering medgang og motgang.

Jeg håper og tror at ungdommer i møte med *Natt på Frognerbadet* kan få en bredere og dypere forståelse av hva livsmestring innebærer, og hvordan lærdommen av dette kan anvendes i det virkelige liv.

5.1 I møte med Simon

Min problemstilling handler om hvordan leseren kan erfare livsmestring gjennom *Natt på Frognerbadet*. Derfor har jeg lagt stor vekt på karakteren Simon og hans indre stemme. Leseren får innsyn i en ny og annerledes verden der leseren møter andre «(...) som har noen av de samme forhåpninger og livsprosjekter som oss selv, (...)» (Nussbaum, 2016, s. 29). I møte med den litterære karakteren Simon får leseren en unik mulighet til å ta del i hans liv, tanker, refleksjoner, følelser og utfordringer. Samtidig som leseren tar del i Simons liv, får leseren innblikk i fokalobjektene rundt. En slik vinkling blir i *Natt på Frognerbadet* en viktig kilde til å vise hvor stor del menneskene rundt har å si for vår oppfattelse av oss selv, påvirkningskraft og hvordan mennesker rundt har den evnen til å både bekrefte og utfordre deg – på godt og vondt. I møte med *Natt på Frognerbadet* får leseren anledning til identifikasjon, ikke-identifikasjon og refleksjon, som igjen kan virke dannende på individet og bidra til deres livsmestring. Fortellerstemmen fører leseren gjennom hvilke vonde tanker Simon føler på, forankret i arret på overkroppen. Leseren blir dermed vitne til hvordan et kroppslig kompleks går utover selvilde, troen å egne evner ikke minst dårligere livskvalitet. Et interessant og ikke minst lærerikt moment som kommer spesielt tydelig frem rundt arret, handler om hvilken påvirkning andre mennesker har å si for eget selvilde. Gjennom boken ytrer Simon aldri tankene om arret til noen, men likevel legger han betydelig vekt på hvilke

utfordringer det har skapt for han. I lys av *Natt på Frognerbadet* og leserens mulighet for både å utfordre og bekrefte eget selvilde, kan boken være med på å gi utslagsgivende gevinst, både for deg selv og for andre.

Livsmestringsfaget vektlegger evne til å uttrykke egne følelser, tanker og erfaringer. Simon kjenner på mange ulike følelser, både gode og vonde. Simon kjenner i tillegg på hvordan kroppen kan reagere fysisk på enkelte følelser. Livsmestringsfaget setter søkelyset på viktigheten av det å være åpen om følelser, tanker og erfaringer, og hvilken rolle det har å si for individets relasjoner og sosiale fellesskap. *Natt på Frognerbadet* viser til flere komplekse situasjoner der leseren kan utvikle en dypere forståelse for hvorfor det å kunne snakke om følelser, tanker og erfaringer er så viktig som det er. Simon eksemplifiserer følelser gjennom kroppslige reaksjoner, og leseren får derfor en utvidet opplevelse og erfaring. Dette kan hos leseren medføre lærdom på flere plan, blant annet evne til gjenkjennelse av følelser og føle på hva det er de prøver å fortelle deg. I situasjoner der Simon undertrykker sine følelser for Petra kan også være en kilde til forståelse og refleksjon ovenfor seg selv og sine følelser. Romanen gir dermed innsyn i hvilke verdi åpenhet om følelser har for betydning av relasjoner og sosiale fellesskap.

Jeg la i analysedelen stor vekt på mentaliseringsevne. Stoltenberg (2020) fremhever hvordan mentaliseringsevne er avgjørende for egne evner til å forstå sin egen indre tilstand, og andres. Mentaliseringsevne er faktisk så viktig at det er avgjørende for hvordan mennesker klarer seg i relasjoner og sosiale fellesskap (s. 33). *Fordi Natt på Frognerbadet* simulerer flere ulike relasjoner, kan boken være en god kilde til unge menneskers utvikling av god mentaliseringsevne. Selv om leseren er i hodet til Simon, bringer likevel boken med seg en tosidighet gjennom Simons valg av fokalisering. Gjennom innlevelse og refleksjon av *Natt På Frognerbadet*, kan leseren utvikle bevissthet over andres mentale tilstand, som igjen kan bidra til bedre livskvalitet ovenfor deg selv og for andre. Ettersom romanen åpner for ulike situasjoner og hendelser knyttet til mellommenneskelige relasjoner, gir dette en unik mulighet for en større bevisstgjøring hos leseren, som igjen kan virke dannende på individet. Den estetiske erfaringen leseren kan anvende i praksis handler om hva andres påvirkning kan bety for de rundt oss, samt hvor viktig mentaliseringsevne for både oss selv.

5.2 En dannelsingsreise

Skjønnlitteraturen kan være en bidragsyter til å bekrefte og utfordre elevenes selvilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling og livsmestring. Rollo May (1994) mener vi som mennesker er kalt til å utfordre oss selv til å utforske det ukjente. For å utforske det ukjente kreves det også mot, og mot er ikke fraværet av fortvilelse. For å utvikle oss som mennesker er det viktig at når vi står ovenfor valg og konfrontasjoner at vi viser mot og ikke trekker oss tilbake (s. 12-13). Simon på sin side utfordrer seg selv, både ovenfor kompisene og deres meninger, samtidig som han kaster seg ut i kjærligheten – bokstavelig talt. I møte med skjønnlitteraturen kan man sammen med karakterer utforske det ukjente og leve seg inn i nye og ukjente situasjoner. Simon på sin side gjennomgår en positiv utvikling gjennom handlingsforløpet. Leseren blir dermed vitne til hvilken positiv effekt en slik utvikling har å si for individet.

Det mest fremtredende karaktertrekket hos Simon er synet på seg selv, altså selvildet og håndteringen av arret. For Simon er det spesielt Petra som skal spille en helt sentral rolle i hans utfordring av selvilde og identitetsutvikling. Gjennom møtet med Petra må Simon utfordre seg selv, noe som kan kjennes skummelt. May (1994) peker på hvordan indre tillitt og personlig kunnskap er grunnleggende for å møte og løse våre utfordringer, og dette vil kun skje via oppdagelser og utvikling av selvet (s. 12). Møtet med Petra blir en reise der Simon blir utfordret gjennom nye bekjentskap, konfrontasjoner fra Petra sin side, samtidig som han konfronterer seg selv. Simon går det ukjente i møte med et dårlig selvilde og lite indre tillitt til seg selv, men gjennom hans reise endrer dette seg. Stoltenberg (2020) peker på hvordan kraften i skjønnlitteratur kan hos leseren skape et utvidelsesrom til å få øye på egne muligheter (s. 198). Gjennom Simon kan leseren få en utvidet forståelse av identitetsutvikling og hvilken positiv kraft det har for individet. En slik innsikt vil i et livsmestringsperspektiv være helt grunnleggende å erfare.

5.2.1 Indre anerkjennelse

Kompisgjengen til Simon endrer gjennom *Natt på Frognerbadet* holdninger til Simon og Petra. I et livsmestringsperspektiv blir en slik innsikt viktig for elevene å erfare. Dette kommer til syne da Simon og Petra møter vennene til Simon i Frognerparken:

Jeg stålsetter meg for hva som måtte komme. Er klar til å forsvare henne. Eller meg. Eller hva som helst. Vil ha en kamp. Men den kommer ikke. Bengtjohnsen bare nikker gjenkjennende til Petra og

fortsetter samtalen med Ludvig som om ingenting har skjedd. Som om vi ikke eksisterer. Eller som om alt er helt normalt (Henmo, 2008, s. 207).

Positive relasjoner innebærer en nær og tillitsfull relasjon til en annen. I tillegg er det grunnleggende med gjensidig respekt, gode holdninger til hverandre og erkjennelse av personens tidligere erfaringer (Fikse, 2020, s. 70). Uten at leseren får vite nøyaktig hva Bengtjohnsen mente, kan det virke som om han endelig aksepterte Simon sin relasjon med Petra. Leseren kan her tolke det slik en vil, men det kan likevel være en kilde til innsikt i hva positive relasjoner innebærer. Likedan blir det en refleksjonsarena til å tenke over viktigheten av respekt ovenfor andres valg av hvem de ønsker å være kjæreste med. Schibbye & Løvlie (2017) nevner i sin bok begrepet *indre anerkjennelse* som handler om anerkjennelse av den andres væren. Indre anerkjennelse vil hos individet virke positivt på utvikling av god selvfølelse. Når mennesker anerkjenner andre mennesker på det indre nivået, er det ikke prestasjoner, humoren eller deres status som er i fokus (s. 58). I møte med kompisgjengen, kan det virke som de anerkjenner Simon på en annerledes måte enn før, noe som for han gjør det enklere å tre frem og komme til syne på en ny måte enn før. Som Kvalsund (2015) nevner, må mennesker utforske ulike situasjoner med nye øyne, slik at det åpnes for nye perspektiver og alternative måter å forstå ulike hendelser og situasjoner. Antagelser og forutinntattheter blir lagt til side for å kunne se situasjoner eller mennesker i et nytt lys. I møte med *Natt på Frognerbadet* og hendelsene som utspiller seg der mellom Simon, Petra og kompisgjengen vil det i et livsmestringsperspektiv være fundamentalt å erfare en slik innsikt. Leseren erfarer hvor viktig det har for andres selvfølelse og relasjonsbygging å kunne se situasjoner i et nytt lys med et bredere perspektiv.

5.2.2 Følelser på godt og vondt

Den kritiske stemmen til Simon forsvinner og han snakker positivt om seg selv, i motsetning til tidligere i boken. Håkonsen (2015) beskriver hva god selvfølelse handler om. En god selvfølelse innebærer evnen til å blant annet kjenne egne ønsker, behov og følelser og akseptere dem som en del av deg selv. God selvfølelse innebærer altså å ikke benekte eller fortrenge slike opplevelser (s. 71). Simon aksepterer brannsåret og viser aksept for at han må leve med det. Simon viser altså en utvikling der han i større grad håndterer og aksepterer det han eksplisitt ikke får gjort noe med. Håkonsen (2015) peker på at det er viktig å akseptere både negative og positive følelser, da både tristhet og glede er en del av menneskelige opplevelser (s. 71). God livskvalitet kan hos individet forekomme dersom man blant annet

klarer å nyte de gode stundene, være til stede i gode samtaler og øyeblikk, og bringe frem ting som gjør livet godt (Dyrdal, 2020, s. 120). Av den grunn er det derfor viktig for leseren å også legge merke til og la seg kjenne på positive følelser, og selv prøve å fremkalle de.

Kjærlighetsforholdet til Petra utløser gode og romantiske følelser hos Simon, tross opp- og nedturene. Grinde (2020) peker på hvordan man veier det positive opp mot det negative, for så å velge det alternative som forventes å maksimere gode følelser (s. 109). Sett i lys av hvordan Simon sin kjærlighetssorg ovenfor Petra og hvor vanskelig han synes tiden uten henne var, valgte han alternativet som maksimerer gode følelser, nemlig Petra. Gjennom Simon sin utvikling har leseren fått en enestående mulighet til å ta Simon sine perspektiver, erfaringer og tanker, noe som kan virke dannende på individet gjennom bevisstgjøring og refleksjon. Ettersom Simon etter hvert velger å vise følelser, erfarer leseren viktigheten av dette og hvilken påvirkning det har hatt for hans liv og relasjoner. Skjønnlitteraturen har den egenskapen til å se seg selv i et større perspektiv fordi dine egne problemer ikke er helt unike:

The very fact that the reader's situation is not unique, that is at least parallels what others evidently understand and have lived through, gives him some perspective. Through seeing his problems apart from himself, he is helped to think and feel more clearly about them. This constitutes another phase of the potential influence of literature (Rosenblatt, 1995, s. 191).

Karakterutviklingen av Simon viser mot slutten hvordan han selv påpeker ting om seg selv, på en mer harmløs måte. Dette påvirker også Simon til å ikke tenke på brannsåret når han på slutten av boken tar sats fra stupetårnet på Frognerbadet. Leserens blir altså gjennom fortellingen vitne til en stemme som er streng mot seg selv, og på bakgrunn av dette tillater seg verken å bade på Frognerbadet eller åpne seg for Petra. Mot slutten løsner den selvkritiske stemmen til Simon, og eksempel forteller han seg selv hvordan: «Det er bare et arr. Det er ikke noe mer enn det» (Henmo, 2008, s. 208). En slik tanke om seg selv, gjør også at han frigjør identiteten sin fra arret, og ser seg selv i et nytt lys. Simon sin identitetsutvikling og danningsreise kan virke influerende på individet, nettopp fordi man får et større perspektiv på sin egen situasjon, som kan sette i gang refleksjon og et større perspektiv over sin egen utvikling.

Simon sin danningsreise og identitetsutvikling vil også for leseren være essensiell når det gjelder livsmestringsperspektivet. Jeg vil her legge fokuset på den estetiske danningen som

kan skje hos individet i møte med *Natt på Frognerbadet*. Vekslingen som skjer mellom *Natt på Frognerbadet*, leserens kunnskaper og leserens opplevelse vil forhåpentligvis skape en bevisstgjøring hos leseren, som kan hjelpe med en bredere forståelse av deg selv som person og hvilken person en selv ønsker å være. Samtidig som Simon har et dårlig forhold til seg selv, blir relasjonen til Petra også utfordrende. Veien for å vinne Petra sitt hjerte er for Simon lang og turbulent, men likevel klarer han det til slutt. På bakgrunn av kompisene sine uttalelser om Petra, kan det virke som om Simon fornektet sine følelser ovenfor henne. Kompisgjengen sine uttalelser om Petra og deres relasjon kan i et livsmestringsperspektiv ses på som erfaring i relasjonshåndtering. Fikse (2020) peker på hvordan erkjennelse av den andres personens erfaring, respekt og likeverdig balanse er grunnleggende for at det skal skapes relasjonskvalitet og gjensidige relasjoner (s. 70). I møte med *Natt på Frognerbadet* kan elevene erfare hvor viktig gjensidig respekt er og erkjennelse av andres erfaring. Hvis både du og andre opptrer med respekt og aksept vil dette komme til gode både for deg selv og for andre. Aksept ovenfor deg selv vil også kunne medføre bedre livskvalitet, som igjen kan slå positivt ut på relasjoner og relasjonshåndtering.

5.3 *Natt på Frognerbadet* – en kilde til livsmestring?

På bakgrunn av et økende fokus på livsmestring i skolen har det vært svært interessant å få dypere innsikt i temaet, samtidig som jeg har sett hvordan skjønnlitteratur faktisk har den muligheten og evnen til å bidra med barn og unges livsmestring. Gjennom *Natt på Frognerbadet* blir leseren ført gjennom situasjoner og hendelser som like gjerne kunne vært dem selv, venner, klassekamerater eller lagkamerater. I møte med teksten har leseren fått et bilde og en oversikt over en alminnelig tenåringsgutt med tanker, drømmer, mål og et håp om kjærlighet. Leserens har nemlig fått innsikt i en ny verden, som kunne vært ens egen verden. Dette kan skape rom for refleksjon over egen livsmestring, leseren har gjennom Simon sett mestring i motgang og medgang, og leseren har fått mulighet til å bli klokere på egne følelser. *Natt på Frognerbadet* kan derfor være en kilde til egen og andres livsmestring, fordi man har fått mulighet til å bli kjent med at andre har ulik indre tilstand enn oss selv, tenker annerledes og har andre behov enn oss selv. I møte med skjønnlitteraturen får leseren innsikt i andres menneskers sårbarhet, som for unge mennesker er viktig å erfare:

(...) hvor avgjørende det er at barn ikke higer etter kontroll eller usårbarhet, eller definerer sine mål og muligheter som hevet over menneskeheten i sin alminnelighet, men i stedet lærer å leve seg

inn i hvordan allmenne menneskelige svakheter oppleves i det store spekteret av sosiale forutsetninger hos forskjellige mennesker (..) (Nussbaum, 2016, s. 205).

Natt på Frognerbadet kan for leseren være en øvingsarena i å se andres sårbarhet og allmenne menneskers svakheter. Danningsreisen til Simon og den utviklingen han gjennomgår kan derfor virke dannende på individet fordi man får innsikt i hvordan han på sin måte opplever sårbarhet og svakheter. Det kan hjelpe leseren med å forstå at det er allment å kjenne på ulike følelser, og at en aldri vil helt klare å ha kontroll eller mestre alt en vil få til. I et livsmestringsperspektiv kan leseren gjennom *Natt på Frognerbadet* erfare hvordan Simon gjør det beste ut av situasjonen, selv om arret aldri vil forsvinne velger han heller å håndtere det på en annerledes måte.

Avslutningsvis vil jeg dermed konkludere med at *Natt på Frognerbadet* åpner for potensiale for erfaring av livsmestring for leseren. Det blir spesielt Simon sin indre stemme som for leseren blir inngangen til livsmestring, da han fører leseren gjennom følelser, tanker og erfaringer. I møte med *Natt på Frognerbadet* blir leseren ført gjennom mellommenneskelige relasjoner i motgang og medgang, som kan anses som en læringsarena innen livsmestringsfaget. Jeg velger å presisere at den har potensiale, nettopp fordi det er visse forutsetninger for at det skjønnlitterære verket skal bidra til læringspotensialet. Som nevnt, handler det blant annet om leserens sinnstilstand og evne til forståelse og innlevelse i verket. Meningsoverskuddet fra *Natt på Frognerbadet* vil forhåpentligvis utvikle deres evner til å gi uttrykk for egne følelser, tanker og erfaringer. Etter å ha lest *Natt på Frognerbadet* håper og ønsker jeg at verktøykassen er enda større enn den var, når livet byr på uforutsette hendelser, følelser og utfordringer.

Kilder

- Andersen, P. T., Mose, G., & Norheim, T. (2012). Litteratur og litteraturvitenskap. I P. T. Andersen, G. Mose, & T. N. (red.), *Litterær Analyse - En innføring* (s. 9-26). Oslo: Pax.
- Andersen, P. T. (2012). Fortellerkunstens elementer. I P. T. Andersen, G. Mose, & T. Norheim (red.), *Litterær analyse. En innføring.* (s. 27-55). Oslo: Pax.
- Andersen, P. T. (2016). *Fortelling og følelse. En studie i affektiv narratologi.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Andersen, P. T. (2019). *Forstå fortellinger. Innføring i litterær analyse.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Bache-Wiig, H., & Linhart, S. H. (2012). Barne- og ungdomslitteratur . I P. Andersen, G. Mose, & T. Norheim (red.), *Litterær analyse - en innføring* (s. 189-212). Oslo: Pax
- Beck, A. m. (1979). *Cognitive therapy of depression.* New York: Guilford Press.
- Dyrdal, G. M. (2020). Mindfulness. I A. Myskja, & C. Fikse. (red.), *Perspektiver på livsmestring i skolen* (s. 119-135). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Felski, R. (2008). *Uses of Literature.* Oxford: Blackwell publishing.
- Fennell, M. (2008). *Å bekjempe lav selvfølelse.* Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Fikse, C. (2020). Relasjonell kapasitetsbygging for samskaping. I A. Myskja, & C. Fikse (Red.), *Perspektiver på livsmestring i skolen* (s. 65-90). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Gadamer, H.-G. (2001). Estetikk og hermeneutikk. I S. Læg Reid, & T. Skorgen, *Hermeneutisk lesebok* (s. 137-145). Oslo: Spartacus.
- Gaasland, R. (1999). *Fortellerens hemmelighet: innføring i litterær analyse.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Gilbert, P. (1998). What is shame? Some core issues and controversies. I P. Gilbert, & B. Andrews, *Shame: Interpersonal behavior, psychopathology, and culture* (s. 3-38). Oxford University Press.
- Grinde, B. (2020). Bevissthet - hva er det og hvordan forme den. I A. Myskja, & C. Fikse (red.), *Perspektiver på livsmestring i skolen* (s. 95-115). Oslo: Cappelen damm akademisk .
- Hamre, P. (2017). Norsk som reiskaps- og dannelsesfag. I B. Findevik, & P. Hamre, *Norsk som reiskaps- og dannelsesfag* (s. 13-43). Oslo: Samlaget.
- Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser. 5. utgave, 3. opplag 2015.* Oslo: Gyldendal akademisk.

- Helgesen, L. A. (2021). *Menneskets dimensjoner - 4. utgave, 1. opplag*. Oslo: Cappelen damm akademisk.
- Henmo, S. (2008). *Natt på Frognerbadet*. Oslo: Gyldendal.
- Illeris, K. (2013). *Transformativ læring og identitet*. København: Samfundslitteratur.
- Isaksen, V. (2011). Evidensbasert praksis og dannelse. I K. Steinsholt, & S. Dobson, *Dannelse : introduksjon til et ullent pedagogisk landskap* (s. 279-294). Trondheim : Tapir akademisk forlag .
- Kabat-Zinn, J. (2018). *Livets katastrofer: Bruk kroppens og sinnets visdom til å håndtere stress, smerte og sykdom*. Oslo: Arneberg Forlag (Cappelen Damm).
- Kallestad, Å. H. (2020). Forhandlinger om kjærlighet og begjær. I Å. H. Kallestad, & M. Røskeland (red.), *Sans for danning - Estetisk vending i litteraturdidaktikken* (s. 77-92). Oslo: Universitetsforlaget .
- Kallestad, Å. H., & Røskeland, M. (2020). Skjønnlitterær analyse som metode. I L. I. Aa, & R. Neteland (red.), *Master i norsk - metodeboka 1* (s. 44-61). Oslo: Universitetsforlaget .
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Kvalsund, R. (2005). *Coaching: metode, prosess, relasjon*. Tønsberg: Management Synergi.
- Lothe, J. (2003). *Fiksjon og film. Narrativ teori og analyse* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Markussen, B. (2020). Å analysere litteratur. I S. Slettan (red.), *Ungdomslitteratur - ei innføring* (s. 247-263). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- May, R. (1994). *The courage to create*. New York: W.W. Norton.
- Normann-Eide, T. (2020). *Følelser, funksjon og vrangsider*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- NOU. (2020:2). *Fremtidige kompetansebehov III - Læring og kompetanse i alle ledd*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/no/nou-2020-2/id2689744/>
- Nussbaum, M. (2016). *Litteraturens etikk. Følelser og forestillingsevne*. Oslo: Pax forlag.
- OECD. (2015). *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Studies*. Hentet fra OECD publishing : <http://dx.doi.org/10.1787/9789264226159-en>
- Penne, S. (2001). *Norsk som identitetsfag*. Oslo: Universitetsforlaget .
- Røskeland, M., & Kallestad, Å. H. (2020). Introduksjon. Om estetisk danning gjennom litteratur og litteraturdidaktikk. I Å. H. Kallestad & M. Røskeland (red.), *Sans for danning - estetisk vending i litteraturdidaktikken* (s. 13-24). Oslo: Universitetsforlaget.
- Rosenblatt, L. M. (1995). *Literature as Exploration* (5. utg.). New York : The Modern

- Language Association of America.
- Schibbye, A.-L. L., & Løvlie, E. (2017). *Du og barnet. Om å skape gode relasjoner med barn*. Oslo: Universitetsforlaget .
- Skaftun, A. (2009). *Litteraturens nytteverdi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Slettan, S. (2020). Introduksjon. Om ungdomslitteratur. I S. Slettan, *Ungdomslitteratur - ei innføring* (s. 13-35). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Stoltenberg, S. M. (2020). *Barn, litteratur og livsmestring. Den skjønnlitterære fortellingens betydning for barns utvikling*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Sælebakke (2018). *Livsmestring i skolen: et relasjonelt perspektiv*. Oslo: Gyldendal
- Tormodsdatter, S., & Slettan, S. (2020). Den samtidsrelaistiske ungdomsromanen. I S. Slettan, *Ungdomslitteratur - ei innføring* (s. 36-54). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Utdanningsdirektoratet. (2019, 15. november). *Fagets relevans og sentrale verdier*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet : <https://www.udir.no/lk20/nor01-06/om-faget/fagets-relevans-og-verdier>
- Utdanningsdirektoratet. (2021, 27. mai). *Kunnskapsgrunnlag for kvalitetskriterium for læremiddel i norsk*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet : <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/laremidler/kvalitetskriterier-for-laremidler/kunnskapsgrunnlag-kvalitetskriterium-norsk/laremidler-i-norskfaget/ferdigheiter-i-norskfaget/#>
- Utdanningsdirektoratet. (2017, 1. september). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/?lang=nob>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Utdanningsdirektoratet*. Hentet fra Folkehelse og livsmestring: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/folkehelse-og-livsmestring/?lang=nob>
- Utdanningsdirektoratet. (2019, 15. november). *Lærerplanen i Norsk*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <https://www.udir.no/lk20/nor01-06/om-faget/tverrfaglige-temaer?lang=nob>
- Uthus, M., (2020). Prestasjonspresset – et individuelt eller kollektivt ansvar? (s. 23-40) I. A. Myskja & C. Fikse (red.) *Perspektiver på livsmestring i skolen*. Oslo: Cappelen damm akademisk.
- Waaktaar, T. (2019). *Identitet*. Barn i Norge 2019.
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative means to theraputic ends*. New York: WW Norton.

